

Západočeská univerzita v Plzni

FAKULTA EKONOMICKÁ

Bakalářská práce

**Odchod mladých lidí z venkova a možnosti jejich
stabilizace**

**Leaving young people from the countryside and
possibilities of their stabilization**

Karel Kalivoda

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta ekonomická

Akademický rok: 2019/2020

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Karel KALIVODA**
Osobní číslo: **K16B0597P**
Studijní program: **B1301 Geografie**
Studijní obor: **Ekonomická a regionální geografie**
Téma práce: **Odchod mladých lidí z venkova a možnosti jejich stabilizace**
Zadávající katedra: **Katedra geografie**

Zásady pro vypracování

1. Proveďte shrnutí dosavadních poznatků o sídelních preferencích mladých lidí na venkově a o možnostech stabilizace obyvatelstva venkova.
2. Proveďte vlastní dotazníkové šetření.
3. Proveďte shrnutí získaných poznatků.
4. Návrhnete opatření zamezující odchod mladých lidí z venkova.

Rozsah bakalářské práce: **40-60 stran**
Rozsah grafických prací: **neuveđen**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- Binek, J. (2007). *Venkooský prostor a jeho oživení*. Brno: Georgetown.
- Blažek, J., & Uhlíř, D. (2011). *Teorie regionálního rozvoje – nástin, kritika, implikace*. Praha: UK.
- Drbohlav, D. (1993). Behaviorální přístup v geografii. In L. Sýkora (Ed.), *Teoretické přístupy a vybrané problémy v současné geografii*, (30-41). Praha: UK.
- Drbohlav, D. (1995). Behaviorální geografie aneb snaha více poznat a porozumět chování člověka v prostoru a čase. In: V. Gardavský (Ed.), *Otázky geografie 3*, (5-23). Praha: Česká geografická společnost.
- Glück, A., & Magel, H. (1992). *Venkoo má budoucnost*. Praha: Zemědělské nakladatelství.
- Havlíček, T., Chromý, P., Jančák, V., & Marada, M. (2005). Vybrané teoreticko-metodologické aspekty a trendy geografického výzkumu periférních oblastí. In M. Novotná (Ed.), *Problémy periférních oblastí*, (6-24). Praha: UK.
- Hendl, J., & Remr, J. (2017). *Metody výzkumu a evaluace*. Praha: Portál.
- Kubeš, J. (2000). *Problémy stabilizace venkooského osídlení ČR*. České Budějovice: JU.

Vedoucí bakalářské práce: **Doc. RNDr. Jiří Ježek, Ph.D.**
Katedra geografie

Datum zadání bakalářské práce: **22. října 2019**
Termín odevzdání bakalářské práce: **22. dubna 2020**

Doc. Ing. Michaela Krechovská, Ph.D.
děkanka

Doc. PaedDr. Alena Matušková, CSc.
vedoucí katedry

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma

„Odchod mladých lidí z venkova a možnosti jejich stabilizace“

vypracoval samostatně pod odborným dohledem vedoucího bakalářské práce za použití pramenů uvedených v příložené bibliografii.

Plzeň dne 28. 3. 2020

.....

Karel Kalivoda

Poděkování

Rád bych poděkoval panu doc. RNDr. Jiřímu Ježkovi, Ph.D., vedoucímu mé bakalářské práce, za vedení, připomínky a čas, který mi věnoval. V neposlední řadě také děkuji všem respondentům, kteří mi poskytli potřebné informace.

Obsah

Úvod	9
1 Shrnutí dosavadních teoretických poznatků	11
1.1 Hodnoty a preference adolescentů	12
1.2 Vztah člověka k prostředí, kde žije	15
1.3 Pohyb a migrace obyvatel v České republice	17
1.4 Proces urbanizace a suburbanizace	19
1.5 Regionální a sídelní preference	20
1.5.1 Uplatnění behaviorálního přístupu při studiu sídelních preferencí	22
1.5.2 Faktory ovlivňující regionální a sídelní preference obyvatel	24
1.5.3 Výzkumy regionálních a sídelních preferencí v České republice	25
2 Výzkum sídelních a regionálních preferencí u studentů středních škol	28
2.1 Cíl výzkumu	28
2.2 Použitá metodika	28
2.3 Charakteristika výzkumného souboru	30
2.4 Migrační minulost	32
2.4.1 Přestěhování z obce do obce	32
2.4.2 Přestěhování v rámci obce	32
2.4.3 Důvody stěhování	33
2.4.4 Délka pobytu v současné obci	34
2.5 Pohyb obyvatel	34
2.6 Předpoklady dalšího vzdělávání se zaměřením na vysoké školy	36
2.7 Spokojenost se současným místem pobytu	38
2.8 Sídelní a regionální preference	41
2.8.1 Sídelní a regionální preference zaměřené na Českou republiku	42
2.8.2 Sídelní a regionální preference zaměřené na zahraničí	45

2.9	Sídelní a regionální nepreference	46
3	Diskuse získaných poznatků	48
	Závěr	49
	Seznam použitých zdrojů	51
	Seznam tabulek	54
	Seznam příloh.....	55

Úvod

Přirozenou vlastností obyvatelstva je vybírat si místo pro život s dobrými životními podmínkami, s tím souvisí hlavně historický vývoj území a přírodní podmínky. Tyto se podílejí na různorodé meziregionální diferenciaci a meziregionálních rozdílech. Nejčastějšími podmínkami je obecně brán dostatečný počet pracovních příležitostí, v dostatečné míře vyhovující mzdy, možnosti bydlení, životní prostředí a sítě školských, zdravotnických a kulturních zařízení. V 60. letech 20. století se problematice výzkumu sídelních a regionálních preferencí začali věnovat zejména angloameričtí autoři ve výzkumu behaviorální geografie. Ačkoliv u nás tomuto tématu nebyla zpočátku věnována dostatečná míra pozornosti, v 80. a 90. letech minulého století se tímto tématem začal zabývat v české odborné literatuře Drbohlav. Zjišťování sídelních a regionálních preferencí je založeno na anketních průzkumech na vhodně vybraném vzorku respondentů, kteří se vyjadřují ke své budoucnosti ve vztahu k zaměstnání a bydlení.

Z tohoto vyplývá, že by bylo vhodné vybírat respondenty ve věku blížícímu se nebo převyšující dospělost (přibližně 18 let). Ideálním místem pro provedení výzkumu byly pro nás střední školy, avšak v budoucích výzkumech by byly vhodné i vysoké školy. Výzkum a zjišťování sídelních a regionálních preferencí obyvatelstva má nepochybně velký význam pro územní plánování, lokalizaci investic, migrační prognózy či teritoriální marketing.

Problematika sídelních a regionálních preferencí nebyla ve střední Evropě příliš rozvinutá. Největší zkušenosti z okolních zemí mají Poláci. Autoři Słodczyk (1984) a Bartnicka (1987) se věnovali hlavně nepříliš preferovaným regionům Polska a městským částem Varšavy. Z českých autorů je nejvýznamnějším Drbohlav, který na toto téma napsal celou řadu článků a uskutečnil mnoho výzkumů. V 80. letech minulého století (rok 1984 a 1986) rozebírá tematiku migračních motivací, například v analýze důvodových kategorií stahování, které byly v tehdejší Československu podrobně sledovány a registrovány státními úřady. Drbohlav se později zabývá hlavně zkoumáním sídelních a regionálních preferencí středoškoláků a různých věkových skupin obyvatel Prahy. Zřejmě nejkomplexnější a nejrozsáhlejší prací je společná studie Drbohlava a Blažka z roku 1990, která prezentuje nejen sídelní a regionální preference středoškoláků, ale také zpracovává návrhy vyplývající z výzkumu použitelné pro samosprávu a orgány státní správy. Dalšími českými autory zabývajícími se sídelními a regionálními

preferencemi vysokoškoláků a středoškoláků jsou Hrdlička (1983), Mrklasová (1988) a Siwek (1988). Illner (1990) ve své práci porovnává skutečnou migraci v České republice v 70. a 80. letech 20. století se sídelními a regionálními preferencemi a důvody osídlení jednotlivých oblastí.

Hlavním cílem této bakalářské práce je průzkum sídelních a regionálních preferencí vybranými žáky gymnázií ze tří měst Středočeského kraje, kam řadíme Beroun, Kutnou Horu a Rakovnick. Zjistí se mimo jiné, v jakém typu obcí (vesnice/město) mají respondenti zájem v budoucnu bydlet, nebo preferují menší a vesnické obce, zda naopak města, jaké faktory je ovlivňují apod.

V teoretické části se věnuji objasnění základních termínů týkajících se naší práce, dále behaviorální geografii, charakteristice regionálních a sídelních preferencí a výzkumům, které již byly v této oblasti v minulosti realizovány. Empirická část obsahuje kompletní výzkum ze tří míst Středočeského kraje – Beroun, Kutná Hora, Rakovnick. Výzkum jsem realizoval pomocí dotazníku. V rámci ankety jsem získával informace ohledně sídelních a regionálních preferencí a nepreferencí, také další okruhy – migrační minulost, návštěvnost lokalit, spokojenost s dosavadním městem, kde bydlí, a v první řadě základní charakteristiku zkoumaného vzorku respondentů.

Pro zpracování teoretické části jsem použil množství relevantních odborných zdrojů. Byly to převážně zdroje knižní a časopisecké. V této části jsem se zaměřil především na definování základních pojmů, které úzce souvisí s tématem naší práce. Dále jsem pokračoval v objasnění geografické disciplíny – behaviorální geografie a pokračoval jsem kapitolami a tématy, otázkami, které se dotýkají zkoumaného problému. Věnoval jsem se zde zejména analýze různých výzkumů od druhé poloviny 20. století (např. Drbohlav). V praktické části jsem prezentoval výsledky získané dotazníkovým průzkumem od celkem 325 respondentů. V této části se v textu budu snažit odpovědět na otázky, jaké jsou preference středoškolské mládeže ve Středočeském kraji, důvody těchto preferencí, vč. toho, kde by mladí nikdy bydlet nechtěli, zdali plánují stěhování, zda by upřednostnili panelový dům, či rodinný domek aj. Na základě zjištěných výsledků pak bude možné porovnat, nakolik se sledované preference středoškoláků odlišují, či naopak neliší od zbytku populace a jestli provedený výzkum reflektuje výzkumy už u nás provedené.

1 Shrnutí dosavadních teoretických poznatků

Studium na SŠ je obdobím, kdy se mladý člověk začíná rozhodovat, kterým směrem se bude v životě dále ubírat a jaké možnosti k tomu využije. Rozhoduje se, zda bude dále pokračovat ve studiu na vysoké škole, nebo nastoupí do svého prvního zaměstnání. Každý má samozřejmě jiné priority a jiný žebříček hodnot. Studenti, kteří se rozhodnou nastoupit do zaměstnání, mají situaci v tomto období o něco náročnější. Není k dispozici jednotný a ucelený informační systém, z kterého by mohli čerpat odpovědi na své otázky. Proto musí v jednotném a časovém úseku nejen dokončit úspěšně studium, ale také sesbírat velké množství informací z různorodého trhu práce. A to nejen v tuzemsku, ale mnohdy i v zahraničí. Nelehký úkol mají i studenti středních škol, kteří se rozhodnou pokračovat v dalším studiu na některé z vysokých škol. Musí si vybrat studijní obor, ve kterém by uplatnili své schopnosti a znalosti tak, aby si tímto zajistili úspěch na trhu práce s dobrým platovým ohodnocením. V době adolescence musí mladí lidé zkrátka stále řešit nejrůznější situace a připravovat si tak zázemí pro svůj budoucí osobní i pracovní život. Je to mnoho otázek, hledání odpovědí a velmi náročný a složitý výběr toho jednoho, do budoucna zásadního řešení.

V průběhu středoškolského studia bydlí ještě většina adolescentů u rodičů, i když v různých podmínkách. V panelových bytech, rodinných domcích, malém, či velkém městě, ve vesnicích, vesničkách. Nemusí tudíž řešit v tomto období bytovou problematiku. Střední školy se nacházejí vesměs v každém menším městě, a proto studium na střední škole nepředstavuje ještě významnější cestování či stěhování (až na výjimky).

Ovšem už i adolescent může mít osobní zkušenost s jiným bydlením než u rodičů. Např. u příbuzných, známých nebo na internátech. Se svou rodinou už mohl zažít stěhování z města na venkov, z maloměsta do velkoměsta, z východu republiky na západ apod. Mohl si tak vytvořit reálnou představu o způsobu života a o tom, kde by se mu líbilo žít a kde ne. Po studiu si musí každý své vlastní sociální zázemí vybudovat a vybudovat si i své vlastní existenční začlenění ve společnosti. Všechno předchozí představuje významnou životní praxi mladých lidí, která jim v zásadních osobních rozhodnutích může jistě pomoci.

Ale i ten jedinec, který ve svém životě příliš různých míst k bydlení nezažil (např. různá místa k bydlení, časté cestování, ekonomické dobré i horší časy atd.), může mít představu

o tom, kde bude chtít bydlet, co bude chtít dělat, jakou společnost bude preferovat, které právně-společenské zázemí bude podporovat a využívat, protože jsou tu i neméně významné školní zkušenosti z dob studia, které také patří do sítě vyhledání priorit při hledání společenského, finančního a rodinného uplatnění v životě.

1.1 Hodnoty a preference adolescentů

Podle Vágnerové (2005) se za období adolescence považuje etapa obnášející poměrně dlouhý časový úsek dospívání. Zasahuje do věku 15–20 let, má určitou individuální variabilitu, zejména v oblasti psychické a sociální, minimálně pak v oblasti somatické. Pro adolescenci je typický biologický počátek ve formě pohlavního dozrávání. V tomto období se také jedinci komplexně mění, vytváří se jedinečná osobnost dospívajícího, který si vytváří svou vlastní sociální roli. Ty souvisejí s jeho sociálním postavením. Mladý člověk již není zdaleka tak závislý na rodině a rodičích, stále více jsou pro něj důležití vrstevníci. Na zralosti nabývají partnerské vztahy. V tomto období se také dospívající připravují na svá první zaměstnání, někteří mohou do nich již nastoupit, např. po absolvování učňovského oboru, nebo v rámci brigád při studiu na středních školách. Tyto znaky poukazují na to, že se z jedince postupně stává dospělý člověk.

Hlavní charakteristikou adolescence je, že se jedná o přechod mezi dvěma vývojovými etapami: dětství a dospělost. Na další charakteristiky adolescentů upozorňuje Macek (2003, s. 18), který uvádí: *„Z ontogenetického hlediska je jejím základním atributem dokončení pohlavního dozrávání, fyzický a duševní rozvoj (růst) a sociální učení v nejšířším slova smyslu. Ve srovnání s předchozím obdobím dětství se výrazněji rozvíjejí základní schopnosti člověka jako symbolizace, anticipace, zástupné učení, sebereflexe a seberegulace. Zejména sebereflexe a seberegulace nabývají na významu a samy o sobě se stávají pro adolescenty významnou hodnotou“.*

Vágnerová (2012) uvádí, že významnou událostí adolescence je pak ekonomická soběstačnost, které dosáhnou jako první učni a jako poslední vysokoškoláci. V našich sociokulturních okolnostech představuje ekonomická nezávislost potvrzení dospělosti a prezentuje i chvíli, kdy je adolescentovi přiznána větší část práv. Mladý jedinec začíná nově přemýšlet o možnostech do té doby neexistujících, začíná být ve větší míře kritický k normám. Projevuje se to tzv. pubertálním negativismem a potřebou prosadit svůj názor. Dochází k odpoutání se od rodiny či obecně od světa nadřazených dospělých. Adolescent

začíná méně uznávat formální autority a upřednostňována bývá upřímnost a otevřenost. Někdy se však objevuje přecitlivělost vůči kritice díky prozatímní nejistotě.

V adolescenci často dochází k odkládání dospělosti. Někteří adolescenti se ještě necítí připraveni stát se dospělými se vším, co k tomu patří. Adolescenti si tvoří svoji vlastní kulturu, která je typická volností a experimentováním. Nezajímají se o to, jak vyřeší vlastní situaci, neradi se omezují a ochuzují o jedinečné zážitky. V tomto období se také mění postoje jedinců k budoucnosti. Svoje budoucí možnosti vnímají se značnou svobodou. Orientují se na budoucnost, avšak nadále silně prožívají přítomnost. Chtějí získávat nové zkušenosti a prožitky, jejich prostřednictvím mohou naplnit svoje potřeby (Nielsen Sobotková et al., 2014).

Sociální vývoj adolescentů ovlivňuje především touha po nezávislosti. K podstatným změnám dochází v zájmové sféře, kdy se zájmy stávají dospělejšími, proměňují se i profesní zájmy. Důležitou se stává i pohnutková stránka lidské psychiky, která se přímo podílí na vytváření životních plánů. Absolventi si začínají také uvědomovat, že některá jejich rozhodnutí (volba povolání, stěhování apod.) mohou významně ovlivnit jejich život a budoucnost (Hlad'o, 2012).

Nielsen Sobotková et al. (2014) zmiňují, že adolescence přináší pro mladého člověka tyto vývojové úkoly:

- Dosáhnout nových a dospělejších vztahů s vrstevníky mužského i ženského pohlaví – adolescenta nejvíce ovlivňuje hodnocení jeho vrstevníků. Vrstevnická skupina stanovuje normy v oblékání, hudebním vkusu, úpravě vzhledu či stylu mluvy. Zdárné zvládnutí je podmínkou úspěšného fungování v partnerských vztazích a manželství, v dalších fázích života.
- Dosáhnout mužské eventuálně ženské sociální role.
- Akceptace vlastní tělesné stavby těla.
- Dosáhnout emoční nezávislosti na rodičích i ostatních dospělých – často je to vnímáno ambivalentně jak ze strany mladistvého, tak i z pohledu jeho rodiče. Při nezvládnutí této úlohy to může způsobit v budoucnu problémy s vytvářením vztahů s vrstevníky v dospělosti.
- Připravit se do manželství a rodinného života.
- Nachystat se na ekonomickou nezávislost – včetně výběru povolání a přípravy na něj.

- Osvojit si některé hodnoty a etické zásady – ovlivňují lidské chování, pomáhají lidem v rozhodování v nejasných situacích.
- Dospět do společensky odpovědného chování – být součástí života společnosti, sousedství, být součástí života ve skupině vrstevníků, „altruismus vs. sobectví“, altruistické chování, které naznačuje schopnost adolescenta překonat vlastní potřeby ve prospěch společnosti či někoho jiného, ovšem při nezpůsobení nikomu újmy či pocitu křivdy (adolescenti se účastní různých hnutí, profesních meetingů, např. proti bezpráví, válkám, na ochranu životního prostředí aj.) versus chování sobecké, typické pro předešlé vývojové stadium zaměřené egocentricky (nespokojenost se společností projevující se odmítáním účasti na životě této společnosti).

Co se týče hodnot adolescentů, lze pro názornost využít výzkumu provedeného Plasovou (2007) u 15 letých adolescentů. Z něj vyplynulo, že adolescenti v tomto věku přikládají největší význam rodině a zdraví. Rodina prezentuje pro patnáctileté studenty společenství, v němž nacházejí lásku a přátelství, pochopení, bezpečí, pomoc, radu, štěstí, z toho důvodu ji většina zařazuje na první místo žebříčku životních hodnot. Mezi prvních pět nejdůležitějších hodnot patnáctiletých se dostal i domov. Adolescenti jej nevnímají pouze jako byt nebo rodinný dům, ale jako prostor, v němž nalézají pochopení, radu, kde mohou důvěřovat, ovšem i kde je někdo uznává a povzbuzuje. Je však možné se ale setkat i s adolescenty, kteří vnímají i negativní vibrace domova – představuje pro ně místo četných hádek a nepochopení. Na žebříčcích hodnot se následně na šestém a dalším místě umisťovalo štěstí, práce a kariéra, škola a vzdělání, zábava a zájmy, peníze a majetek.

Preissová Krejčí a Čadová (2006) realizovaly rovněž výzkum hodnotové orientace adolescentů v celém věkovém spektru. Došly k závěrům, že nejpodstatnějším cílem mladých, přes pravděpodobné odložení do pozdějšího věku, je založení fungující rodiny. Hmotné statky sice hrají významnou úlohu, ovšem jejich zajišťování má smysl právě vzhledem k zabezpečení veškerých potřeb budované základní jednotky společnosti. V hodnotové orientaci hraje i jistou úlohu vzdělání, ovšem spíše menší než se domnívalo v předchozích výzkumech. Současně se prokázalo, že jedinci pocházející ze socio-kulturně hůře rozvinutého prostředí (navštěvují nejčastěji Střední odborné učiliště) mají sklony k intenzivnějšímu vyznávání egoistických hodnot, jakož i k zakázanému chování (drogy, kouření, přestupky aj.).

1.2 Vztah člověka k prostředí, kde žije

V rámci této podkapitoly lze vymezit některé termíny. Například prostor je místem, kterému jedinci dají/dávají význam. S takovým místem se jedinec ztotožňuje, pojmenovává jej a vnímá ho odděleně od okolí, které se nachází kolem něj. Mezi místy je možné nalézt taková, která mají pro osobu nebo skupiny (komunity) větší význam, mají „důležitější jména“ a jsou jedinci a komunitami vnímána intenzivněji než místa jiná. Jedná se tak o význam míst. S významem místa souvisí identita a povaha místa, a to jak ve vnímání a cítění domácích obyvatel, členů místní komunity, tak i návštěvníků. To vše má souvislost s vnímáním a zkušeností jednotlivce s místem. Takové vnímání/cítění/percepce může mít příčinu v přírodním prostředí, ovšem dost často jde o souvislost/prolínání přírodních a kulturních (viditelných) charakteristik krajiny nebo materiálního/viditelného uspořádání terénu. Krajina pak zahrnuje lidi, kteří na daném místě žijí (Vávra, 2010).

Lidé, kteří vyrůstají, žijí a pracují na nějakém místě (insiders) na rozdíl od osob z vnějšku (outsiders) rozvíjejí podstatu místa shodným oblečením, mluvou, chováním na veřejnosti či jinými aktivitami nebo výrazy v běžné rutině (Binek et al., 2007). Místní vytvářejí a rozvíjejí důležitost místa prostřednictvím seznámení se s historií místa a díky symbolům, jež dávají jistým prvkům přírodního prostředí, a to takovým, které mají zjevnou podstatu jen pro ně samé a které jsou utajené lidem z vnějšku (tzv. „skryté významy míst“ či „místa péče“), anebo formují či rozvíjejí podstatu symbolů, které jsou jasné i cizincům („jasné významy míst“ či veřejné symboly), jako jsou například pomníky, sochy, veřejné budovy apod. Cizinec vnímá důležitost místa jako rozdílnost od jeho domovského místa, např. díky důležitým orientačním bodům v místě (landmarks) nebo třeba odlišnostem ve způsobech života (Vávra, 2010).

V souvislosti s dále řešenou sídelní a regionální preferencí obyvatel je z geografického pohledu logické zmínit i pojem percepce prostředí a prostorová zkušenost jedince. Právě to totiž významně ovlivňuje charakter vztahu člověk a prostředí. Vztah člověka k prostoru vymezila humanistická geografie pod termínem místo. Primárním místem člověka je jeho domov (Štefánková a Drbohlav, 2014). Pro každého člověka znamená domov něco jiného, ovšem vždy jde o ústřední bod vnímání světa, které může mít rozdílné pojetí ve vztahu ke kulturním tradicím různých společností. Domov prezentuje hodnotu pro mnoho lidí, jelikož znamená pro mnoho lidí záruku intimity a soukromí před celým světem. Definovat domov je však hodně složité, protože když např. ustupuje na nějaké fyzikální

místo, pak zesiluje sociální nebo fantazijní pouta v podobě nějakých vzpomínek, které připomínají dětství, rodinu či rodinný dům. Domov tvoří rovněž aktivity, které člověk vytváří v průběhu svého života. Některé činnosti si pak lidé přenáší i jinam a vytváří si tak iluzi domácího prostředí (např. úprava studentského pokoje na koleji, hotelového pokoje), která pak pomáhá v přizpůsobení se novému prostředí (Hlubinková et al., 2008). Hlubinková et al. (2008) upozorňuje na změny v pojetí domova vzhledem k celosvětovému trendu mobilizace. Uvádí, že z psychologického pohledu je zjevné, že pro mnoho lidí ze západních kultur je hodně důležité mít svůj vlastní domov. Plyne to z celosvětové filozofie, která svým členům zajišťuje volný pohyb vně, a tak je pro domov něčím zajímavým a atraktivním. Domov nepředstavuje pouze adresu bydliště, nýbrž rodinu, nějakou lokalitu, která vlastně určitého jedince identifikuje a dává pocit nějaké jistoty a současně svobody volného pohybu (Blažek, Uhlíř, 2011).

Mimo samotné existence vazby člověka na domov je významnou záležitostí i kvalita a vlastnosti tohoto vztahu. Prostor může být prostředkem k sentimentálnímu zabarvení identit, pomáhající k probuzení vědomí společného původu, podobných cest života, rolí ve sdíleném systému a životních přesvědčení. V psychosociální rovině lze vztah k domovu chápat i jako národně-kulturní příslušnost člověka, kterou není možné snadno změnit či vymazat. Vlastenectví pak prezentuje jeden z projevů kulturní příslušnosti a silného pouta k domovu. Vlastnosti a kvalita vztahu k domovu prezentují významné determinující faktory, které mají význam pro další život jedince v jiném prostředí, pokud se rozhodne migrovat. Domov významně podmiňuje individualitu a preferenční chování osoby (Štefánková, Drbohlav, 2014).

Důležitou složkou soudržnosti je podle Opletalové (2009) rovněž identifikace lidí s místem, kde bydlí. To lze vysvětlovat jako subjektivní, sociálně zakotvený a citově podbarvený vztah k fyzickému a sociálnímu prostředí města či obce. Lidé v něm znají a oceňují historii svého bydliště, rádi se po něm pohybují, mají zde hodně přátel a známých a celkově se zde cítí dobře. Obvykle jsou také více rozhodnutí ve svém bydlišti zůstat. V identifikaci obyvatel s městem ovšem hraje dlouhodobě pořád menší roli emocionální vztah, jako je pocit domova ve městě, kde bydlí, a přítomnost přátel. Místo toho začíná být nejdůležitější hodnotou jak klidný a pohodový život v nějakém městě, tak i okolní prostředí a příroda. Nejde přitom o generační posun, projevuje se to stejně ve všech věkových kategoriích obyvatel.

Stabilita obyvatel na daném místě vyplývá kromě jiného i z dosud pořád ještě vysoké míry identifikace obyvatel s bydlištěm a jejich začlenění do sítě sociálních vztahů a na poměrně bezproblémovém soužití různých kategorií obyvatel. Migrační trendy mladších a vzdělanějších lidí vyplývají mimo jiné zčásti kvůli problémům v oblastech nabídky pracovních příležitostí (příčinou není pravděpodobně ani tak nedostatek pracovních příležitostí, jako to, že jim obec nenabízí dostatečně zajímavá pracovní místa s atraktivní prací, kariérním postupem a odpovídajícím platem), bydlení či možností trávení volného času, obchodů a služeb (Opletalová, 2009).

1.3 Pohyb a migrace obyvatel v České republice

Na začátku této podkapitoly je vhodné uvést, že se tato práce bude zaměřovat zejména na vnitřní migraci, kterou charakterizovala např. Mikeszová (2006) jako „...*proces, při němž se lidé stěhují mezi územními celky v rámci jednoho státu či federace*“. Ouředníček uvádí (2013), že v posledních dvou desetiletích dochází k podstatné transformaci migračních preferencí i migračního chování obyvatelstva v Česku. Na tuto tendenci mají vliv postsocialistická transformace i demografické, ekonomické a technologické změny uplatňující se v Evropě. Obecné směry v migraci z měst do suburbánních zázemí a na venkov se do jisté míry podobají předchozímu vývoji osídlení v západních zemích. To se týká především suburbanizace, ovšem v poslední době byla obnovena také diskuse o intenzitě a významu kontraurbanizace, tj. stěhování z měst mimo metropolitní oblasti. Na změny v migračním chování obyvatelstva má vliv vzájemný vztah mezi migračními preferencemi obyvatelstva a charakteristikami (podmínkami, push a pull faktory) v cílových a zdrojových místech migrace. Jelikož jsou tyto podmínky hodnoceny zejména v závislosti na životním cyklu domácností a jednotlivců, sehrávají podstatnou roli i obecnější změny ve společnosti, které závisí na stárnutí populace, diverzifikací životních stylů i změnách v povaze bydlení a profese.

V České republice souvisí migrace se změnou místa trvalého bydliště. Migrační pohyby způsobují mnoho důležitých demografických, ekonomických, sociálních a politických dopadů, a to jak při procesu vystěhování, tak i při procesu přistěhování, a jsou citlivým ukazatelem ekonomického vývoje v regionu. Vzdálenost migračních pohybů bývá obvykle sledována na základě překročení hranice větších administrativních celků – hranice okresu (vnitrookresní, meziokresní migrace), hranice kraje (vnitrokrajská,

mezikrajská migrace), ovšem i hranice správních obvodů ORP. Sledovat lze tendence zvyšující se uzavřenosti migračních pohybů mezi obcemi uvnitř okresů.

V letech 1950–1954 tvořil tento typ migračních pohybů 25,9 %, ovšem v roce 1994 to bylo již 46,6 %. Na tento rostoucí trend mají jistě vliv suburbanizační procesy, které jsou zjevné pro celé území (Ivan, Tvrdý, 2008).

Na vzdálenost migrací má vliv i mnoho demografických faktorů, mezi které patří věk nebo pohlaví migranta, ale i sociálních faktorů, jako je vzdělání nebo rodinný stav. Z obecného pohledu se na migračních pohybech účastní největší měrou mladší věkové skupiny obyvatelstva (Šásek, 2013). Migračně nejaktivnější skupinou obyvatel jsou mladí ve věku 20–29 let (a to jak dříve, tak v současnosti, i když v první polovině 90. let 20. století nastal nejvýraznější pokles intenzity stěhování právě v této věkové kategorii). Zmínit lze i teoretickou vzdálenost, která je při těchto pohybech uváděna. Pro vnitřní pohyby jde zhruba o 15–20 km, pro vnitřní migrace mezi okresy zhruba 60–80 km a pro mezikrajské pak 150–200 km (Ivan, Tvrdý, 2008). Ovšem tyto údaje jsou spíše orientační, neboť migrant se může přestěhovat do vedlejší obce, která však leží v jiném kraji, a tak jde o mezikrajskou migraci (kde se předpokládá větší vzdálenost, ale reálně urazí jen pár kilometrů). Lze se setkat i s migrací mezi obcemi na opačných koncích velkých krajů nebo okresů, kde migrant překoná stěhováním velkou vzdálenost, ovšem bude patřit do skupiny vnitřní či meziokresní v rámci kraje. Tyto problémy by mělo pomoci vyřešit právě studium migračních vzdáleností (Lux, Sunega, 2007).

Zajímavý pohled na vnitřní migraci nabízí Mikeszová (2006). Srovnává totiž vnitřní migraci v rámci zemí Evropy. Tak například zjistila, že ve všech zemích západní Evropy došlo v období 1992 až 1999 ke zvýšení míry migrace, ovšem v bývalých komunistických zemích (kam patří také Česká republika) tomu bylo spíše opačně. Se zřetelem na hodnoty hrubé míry migrace se Česká republika řadí ke státům s velmi nízkou úrovní vnitřní migrace. Při srovnání čisté míry migrace v roce 1999 však Česká republika zřetelně převyšovala své postkomunistické sousedy. (Česká republika) Byla tak na konci devadesátých let charakteristická větší migrací jen do některých regionů.

Česká republika je ve srovnání s evropskými zeměmi státem s velmi nízkou mírou prostorové mobility. Podobně jako v jiných socialistických zemích nivelizované životní podmínky před rokem 1989 patřičně nemotivovaly obyvatelstvo k stěhování a vyšší ceny bytů v posledních dvaceti letech tyto tendence také podpořily (Lux et al., 2006; Čermák,

2001). Ovšem množství stěhování v rámci ČR v roce 1980 dosáhlo více než čtvrt milionu, v roce 1996 pak 164 tisíc a ani při lokálním maximu v roce 2002 to nebylo 200 tisíc. Dobu od roku 1980 do 2004 lze rozdělit dle vývoje do dvou částí, nejdříve pokles až do roku 1996, pak vzestup, ačkoliv ne každoroční a ne k původním hodnotám roku 1980 (Mikeszová, 2006).

Nejvíce zmiňovaným důvodem stěhování v roce 1998 bylo „následování rodinného příslušníka“ a také „bytové důvody“. Množství obyvatel stěhujících se kvůli bytovým důvodům se v období 1990 až 1998 díky horší dostupnosti bytů oproti 21 předešlým roků mírně snížilo. K většímu poklesu došlo u stěhování kvůli změně pracoviště. Díky nižšímu objemu prostorové mobility, jejímž důvodem byla hlavně zhoršená dostupnost bytů pro velkou část populace, byly její sociálně-ekonomické funkce značně omezené a nepříznivé důsledky byly zjevné zejména na trhu práce (Ptáček, Toušek, Polášek, 2007; Mikeszová, 2006).

Migrační pohyby mají podstatný vliv na podíl obyvatelstva v neproduktivním věku, který tak roste. Populace je díky tomu postižena jak přímými ztrátami způsobenými migrací, tak ztrátami nepřímými. Důsledky jsou evidentnější na nižších prostorových jednotkách. Aktuálně je zpravidla růst obyvatelstva v regionu, resp. obci ovlivněn zejména migrací, protože se snižuje vliv přirozené reprodukce. Vliv pohlaví na vnitrostátní migraci pohlavími je minimální a reflektuje zastoupení pohlaví v populaci jako celku: mírná přesila žen (Ivan, Tvrký, 2008).

1.4 Proces urbanizace a suburbanizace

Procesy koncentrace, respektive stěhování obyvatel do (velkých) měst – urbanizace a naopak stěhování z měst do okrajových částí či vesnic je typickým procesem pro naši zemi.

Ouředníček a Špačková (In Ouředníček et al., 2013) provedli v rámci vývoje měst výzkum, jehož závěry shrnuli takto:

- Města (systém osídlení) ve svém vývoji procházejí jednotlivými stádii růstu – urbanizací (suburbanizací), tedy koncentrací na menší nebo rozrůstající se plochu města (městského regionu); polarizačním obratem a dezurbanizací (kontraurbanizací) – kdy nastává decentrace obyvatelstva, stagnace dominantního města a zvětšení středně velkých a následně malých měst.

- Zvýšení/snížení počtu obyvatel podstatně závisí na ekonomických okolnostech ve společnosti, především na vyspělosti dopravní sítě a struktuře ekonomiky.
- Zvýšení či pokles počtu obyvatel města automaticky neznamená prosperitu či úpadek města, lze nalézt ekonomicky silná města populačně stagnující a ekonomicky silná města se značným nárůstem populace.
- Z pohledu plánování velkých (průmyslových) měst, která se nachází v konečné etapě svého vývoje, představuje aktuálně reurbanizace jediné východisko směřující k úspěšné revitalizaci. Návrat obyvatel do těchto měst ovšem nebude nastávat přirozeně, ale s evidentní podporou nástrojů městského plánování. Z hlediska vývoje let 1992 až 2010 lze zaznamenat rozšiřování urbanizovaného prostoru Česka propojeného z venkovských sídel jak na jádra metropolitních oblastí, tak i navzájem a globálně. Decentralizace správy a ustavení samosprávy menších obcí pravděpodobně pomohlo k jejich revitalizaci a vzkříšení. Občas právě zástupci nové samosprávy a nově přistěhovalí z měst přinášejí přemostující vazby, dovednosti, kontakty do dlouhodobě ustáleného sociálního prostředí menších obcí. Do této kategorie lze zařadit jak nové rezidenty, tak rekreanty.

Spíše heterogenní struktura přistěhovalých v 90. letech minulého století je aktuálně typicky věkově specifická a suburbánní bydlení je atraktivní především pro mladé rodiny s dětmi (Sýkora, Posová, 2011). Co se týče menších obcí, ty se v průběhu devadesátých let dostaly v rámci všech věkových skupin do kladných čísel migračního salda, což bylo neočekávané především u mladých dospělých. Za podstatnou věkovou kategorii naplňující kontraurbanizační tendence je ale možné pokládat hlavně osoby na konci produktivního věku, ovšem pořád více i mladší rodiny s dětmi (Ouředníček, 2000; Sýkora, Mulíček, 2012). Z metodického pohledu je nezbytné upozornit, že jde o absolutní počty, které podstatně ovlivňuje celková struktura populace u nás. Například struktura přistěhovalých i vystěhovalých u obou typů sídel je skoro stejná a značně podobné jsou i změny ve vývoji struktury stěhování. Podstatnější rozdíly ve struktuře bylo možné zaznamenat až v případě salda (Ouředníček, Novák, In Ouředníček et al., 2013).

1.5 Regionální a sídelní preference

Regionální a sídelní preference představují cenná data pro veškeré oblasti lidské činnosti, v nichž vstupuje do hry sídelní struktura a migrační mobilita obyvatelstva, jako je např. regionální rozvoj, architektura nebo územní a urbánní plánování (Drbohlav, 1993).

Regionální a sídelní preference vznikají a jsou opodstatněny potenciálním uspokojováním lidských potřeb. Ty společně vytvářejí jistý hierarchický systém. Naplňování uvedených potřeb formuje uvědomělé i neuvědomělé důvody případné migrace, které v přímém důsledku mají vliv (resp. vytváří) na vnitřní faktory regionálních a sídelních preferencí jedince (Štefánková, Drbohlav, 2014).

Sklony obyvatelstva preferovat domov nebo místa, které člověk zná, jako místo svého bydliště, se v kontextu regionálních a sídelních preferencí nazývá efekt sousedství. Efekt sousedství, a to v harmonii s obecnou zkušeností, prezentuje základní preferenční zaměření rovněž u českého obyvatelstva. Přesný mechanismus vzniku efektu sousedství není znám, zřejmě jde však o důsledek multifaktorového působení vnitřních a vnějších podnětů. Svou úlohu na síle efektu sousedství má sociokulturní a historický odkaz lokality, ale i možnost regionu dostatečně uspokojovat potřeby jeho obyvatelstva (Drbohlav, 1995).

Štefánková a Drbohlav (2014) upozorňují, že pojmy regionální a sídelní preference přímo souvisí s pojmem migrační motivace. Migrační motivaci je možné si představit jako vzniklou potřebu uspokojovanou a uspokojenou uskutečněním migrace. Na základě působení dosud neuskutečněné migrační motivace vzniká fenomén potenciální migrace, tedy momentální představy člověka o smyslu, směru a průběhu případné migrace. Právě sídelní a regionální preference se pokouší zmapovat příčiny, směry a naléhavost potenciální migrace.

Regionální a sídelní preference je možné mimo jiné si představit i jako součást migračního procesu. Reálná migrace vzniká pokaždé na podkladě migračního rozhodovacího procesu, v němž se nachází migrační záměry, proces migrační volby a migrační strategie. Uvedené rozhodovací procesy se uskutečňují na základě zhodnocení široké stupnice vnějších a vnitřních faktorů, v nichž lze nalézt jak sociální, tak pracovní problematiku, tak i úplně neekonomické a ryze individuální potřeby migranta (Čadil, 2010). V souvislosti s migračními cíli obyvatelstva je tak nezbytné zde uvést i protiklad migračního procesu – sídelní stabilitu. Ta se rovněž promítá v regionálních a sídelních preferencích do uvedeného efektu sousedství. Intenzita potenciální migrace ve své podstatě závisí na navzájem protikladném působení promigračních a prosedentárních faktorů. Podstata a povaha preferencí následně umožňuje lépe odhalit „normativy“ vlastností prostředí, které podléhají ve skutečné migraci omezením a limitům migranta. Idealizovaná potenciální migrace jedince pak dává mnohem větší možnosti pochopit

strukturu a hierarchii těchto uvedených „normativů“ prostředí a lépe tak vymezit důvody kvality prostředí, o něž jedinec usiluje a které se pokládá za nejlepší (Štefánková, Drbohlav, 2014).

1.5.1 Uplatnění behaviorálního přístupu při studiu sídelních preferencí

Zjišťování sídelních a regionálních preferencí obyvatelstva spadá do oblasti výzkumů behaviorální geografie, kterou lze označit za jeden ze směrů humánní geografie vycházejících z předpokladů, metod a konceptů behaviorismu (Drbohlav, 1995). Ten se jako takový zaměřuje na identifikaci poznávacích procesů, jejichž prostřednictvím jednotlivci přijímají atributy prostředí a reagují na ně. Nahlíží na lidské chování jako na reakci vyvolanou určitým podnětem, přičemž ale uvědomění si samotného poznávacího procesu hraje jen malou roli (Drbohlav, 1990a).

Behaviorální geografie je tedy zaměřena na studium individuálního prostorového chování, přičemž zvláštní důraz klade na studium percepce prostředí. Její vznik lze položit do období koncem 60. let 20. století (Sedláková, 2004), rozvíjela se hlavně v angloamerickém světě a literatuře (Wernerová, 2008). Jde o nesouhlasnou reakci na tehdy rozšířené a většinou geografy uznávané normativní teorie prostorové analýzy, vycházející z představy tzv. „Homo oeconomicus“, který se vyznačoval maximální racionalitou a naprostou informovaností (Drbohlav, 1990a).

Naproti tomu behaviorální geografie rozpracovala subjektivní hlediska prostorového chování člověka, snaží se pochopit člověka v celé šíři spolu s jeho problémy, hodnotami, návyky, názory. Člověk je chápán jako „homo psychologicus“, jehož chování má kořeny v mentální oblasti (Kollár, 2008) a předpokládá se, že subjektivní psychologické aspekty při percepci prostředí mohou být v procesu rozhodování a prostorového chování jedince důležitější než objektivní skutečnosti (Wernerová, 2008).

Behaviorální výzkumy se tak orientují na otázky učení, myšlení, formování postojů, vnímání, mínění a hodnoty, jakož i na znázorňování a používání prostorových znalostí. Hlavními charakteristikami behaviorálního přístupu se staly (Ira, 2004):

- nový model člověka: člověk není chápán jako totálně racionální bytost, naopak se připouští, že jeho racionalita je omezená, přechod od ekonomického člověka k člověku jako uspokojovateli vlastních potřeb,

- nový model prostředí: přechod od konceptu pozorovatelného vnějšího fyzického prostředí ke konceptu prostředí skládajícího se z vrstev, např. prostředí ekonomické, sociální, politické,
- orientace na mikroúroveň: umožňuje lepší pochopení a vysvětlení některých jevů
- nový typ dat: používají se tzv. měkká data, získaná z rozhovorů, dotazníků a jiných interaktivních metod,
- generalizace: umožnila modifikovat staré teorie a vytvářet nové.

V počátečních stádiích vývoje behaviorální geografie se filozoficko-metodologickou bází stala metodologie pozitivismu. V pozdějších letech, jak se behaviorální geografie vyvíjela, se objevovaly subjektivně orientované směry, pro které tvořila filozofickou základnu především fenomenologie (Drbohlav, 1990a).

Obsahová šíře a interdisciplinární charakter řešených problémů v behaviorální geografii předurčuje k využití různých metod, převzatých z jiných vědních disciplín, zejména ze sociologie, psychologie, sociální a kulturní antropologie. Právě interdisciplinární charakter behaviorální geografie se stal hlavním faktorem uplatňování behaviorálních přístupů v geografii a při její revitalizaci v nedávném období, nabízí tedy nové pohledy na způsob interakce lidí a prostředí (Ira, 2004; Drbohlav, 1995).

Můžeme rozlišit tři nejvýznamnější oblasti zaměření behaviorální geografie (Drbohlav, 1990a), kterými jsou:

- „time geography“ či „time-space geography“: založena v 60. letech 20. století a rozvíjena Hägerstrandem na univerzitě ve švédském Lundu, detailně zkoumá individuální chování člověka v čase a prostoru,
- „natural hazard“: výzkumy zabývající se úkoly percepce v přizpůsobení se lidí nebezpečí zejména v územích postihovaných přírodními katastrofami, tuto oblast bádání rozvinula chicagská škola v 50. a 60. letech 20. století, zejména autoři Whitt, Kates a Burton,
- problematika mentálních map zahrnuje výzkumy vnímání a hodnocení prostoru jedinci, vyúsťují do prostorových preferencí. Problematika se rozvinula v 60. a 70. letech 20. století, k hlavním představitelům patří Lynch, Gould a White.

1.5.2 Faktory ovlivňující regionální a sídelní preference obyvatel

Podle Drbohlava (1990b) podléhají motivy migrace a preferencí obyvatelstva v průběhu vývoje změnám, stejně jako se mění charakter samotných migrantů. Jako nejobecnější faktory ovlivňující sídelní a regionální preference a migrační motivaci a jejich změny jsou autorem uváděny:

- Lidské potřeby: jde o sekundární potřeby, jejichž naplnění sice není nutné pro život jako takový, jejich neuspokojení však výraznou měrou ovlivňuje rozhodování o migraci, jakož i preference či nepreference určité lokality. Lze sem zařadit potřebu vlastnictví majetku, potřebu ochrany a pomoci, potřebu nabýt a rozšiřovat poznatky, jakož i navazování sociálních kontaktů.
- Hodnotové orientace: v čase se výrazně změnila zejména při přechodu od první k druhé demografické revoluci. Tato změna se udála ve vyspělých západních zemích v druhé polovině 60. let minulého století (Chludilová, 2003; Srb, 1991). Podstatný rozdíl mezi nimi je zapříčiněn změnou demografického chování. Zatímco pro první demografickou revoluci byl typický altruismus, při kterém dominuje orientace na rodinu a potomstvo, charakteristickým rysem druhé demografické revoluce se stal individualismus, zdůrazňující osobní svobodu jednotlivců (Rychtaříková, 1997). Změny v transformujících se zemích, kam můžeme zařadit také Českou republiku, jsou však silně ovlivněny změnami socioekonomických podmínek obyvatelstva, které nastaly po přechodu na demokratický režim vlády a přijetí systému tržní ekonomiky (Kučera, Fialová, 1996). Změny hodnotových orientací se tak projevují posunem důležitosti využití volného času, kvality estetických, kulturních a přírodních složek životního prostředí na první místa v žebříčku hodnot.
- Přirozená atraktivita prostředí: za nejatraktivnější lokality se považují ty, které se vyznačují nízkou hustotou obyvatelstva, nízkým stupněm urbanizace a nejsou narušeny destruktivními činnostmi člověka, dále území různorodé, s jedinečnými krajinnými charakteristikami a scenériemi.
- Společenské pobídky: do této kategorie lze zařadit společenské prostředky regulace, kterými jsou investiční politika, bytová politika či úroveň infrastruktury.

Štefánková a Drbohlav (2014) v souvislosti s faktory ovlivňujícími regionální a sídelní preference zmiňují sklony obyvatelstva preferovat domov nebo místa, které člověk zná, jako místo svého bydliště. To se v kontextu regionálních a sídelních preferencí nazývá

efekt sousedství. Efekt sousedství, a to v harmonii s obecnou zkušeností, prezentuje základní preferenční zaměření rovněž u českého obyvatelstva. Přesný mechanismus vzniku efektu sousedství není znám, zřejmě jde však o důsledek multifaktorového působení vnitřních a vnějších podnětů. Svou úlohu na síle efektu sousedství má sociokulturní a historický odkaz lokality, ale i možnost regionu dostatečně uspokojovat potřeby jeho obyvatelstva (Sun Joo, 2018).

Samotné sídelní a regionální preference jedince pak také velmi blízce souvisí s jeho věkem, vzděláním, sociálním postavením nebo dalšími individuálními zkušenostmi a charakteristikami. Už v pracích z roku 1972–74 byly jako faktory mající vliv na sídelní a regionální preference identifikovány jako důležité neekonomické faktory, jako např. touha po krásném a malebném prostředí sídla, která v té době prezentovala výrazný preferenční imperativ zejména u Pražanů a obyvatel podobných velkoměst. Už tehdy bylo vyvráceno, že by se sídelní a regionální preference odehrávala pouze v rovině ekonomické. O něco později pak i Drbohlav (1990b) potvrdil pokračující preferenční trend růstu neekonomických faktorů potenciální migrace (identifikoval faktor životního prostředí). Apel, který respondenti v rámci preferencí kladli na kvalitu prostředí, pak vymezil jako trend preferenční ekologizace české společnosti. Nositelem tohoto trendu byla zejména mladá generace do 30 let. Jako primární faktor podmiňující intenzitu potenciální migrace byl věk respondenta. Věková kategorie 15 až 30 let tvořila hlavní skupinu potenciálních migrantů (Štefánková, Drbohlav, 2014).

Faktory, které se obvykle v různých výzkumech (Štefánková a Drbohlav, 2014) sídelních a regionálních preferencí sledují, jsou pohlaví, věk (rozdělení do kategorií např. 15 až 19 let, 20 až 29 let a dále), vzdělání, velikost bydliště (např. do 799 obyvatel, 800 až 1 999 obyvatel a dále) a pak také NUTS 2 (Praha, Střední Čechy, Jihozápad, Severozápad aj.). Výzkum z roku 2010 uvedený výše prokázal vazbu sídelních a regionálních preferencí na věk a sídelní a regionální příslušnost jedince. Oproti tomu pohlaví, dosažená úroveň vzdělání a subjektivně vnímaná životní úroveň dotazovaných nepředstavovaly statisticky významné faktory s vlivem na regionální a sídelní preference (Ouředníček, 2008; Burcin, Drbohlav, Kučera, 2008).

1.5.3 Výzkumy regionálních a sídelních preferencí v České republice

Co se týče výzkumů provedených v oblasti regionální a sídelní preference obyvatel ČR, těch bylo na našem území provedeno v minulosti několik. Tuto problematiku studovali

spíše sociologové, ale i někteří geografové. Jedním z prvních výzkumů sídelních a regionálních preferencí na našem území je soubor prací Kotačky (1972) z období let 1972–1974. V nich je prezentován pokles prourbánních sídelních preferencí obyvatel na našem území. Jako základní sblížovací prvek společnosti se v té době považuje vlastnictví domu. V rámci sídelních preferencí obyvatelstva bylo v té době dále možné zaznamenat dominující pokles zájmu obyvatelstva o život ve velkoměstech a upřednostňování malých obcí v okolí měst (Štefánková, Drbohlav, 2014).

Dalším významným autorem, který se zabýval touto problematikou, byl Drbohlav (1989, 1990b, 1991), který zpracoval výsledky tří studií z Prahy, Ústí nad Labem a Pelhřimova v roce 1989. Po roce 1989 se sídelními a regionálními preferencemi zabýval i Illner (1992). V roce 1991 na základě svého šetření definoval fenomén tzv. „Zlaté Prahy“ a „zaslíbeného jihu“. Fenomén „Zlaté Prahy“ představoval názory mimopražských studentů o vyšší životní úrovni v Praze. Fenomén „zaslíbeného jihu“ pak souvisel s oblastmi jižní Moravy a jižních Čech, které prezentovaly nejoblíbenější regiony z hlediska nejvyšší kvality životního prostředí zde (Štefánková, Drbohlav, 2014).

Zmínit je zde možné např. výzkum s názvem „Kde byste nejraději bydleli?“ z roku 2003 (Jeřábek, 2003), který proběhl u 1048 obyvatel ČR ve věku od 15 let. Z něj vyplynuly tyto preference: městské prostředí by k trvalému bydlení upřednostnilo v roce 2003 až 43 % respondentů, venkovské pak 41 %. Pokud šlo o sídla městské povahy, respondenti si podobnou měrou zvolili velkoměsta s více než 100 tisíci obyvateli (celkem 15 %) a města střední velikosti o 20 tisících až 100 tisících obyvatelích (16 %). Bydlení v menším městě do 20 tisíc obyvatel by upřednostnilo 12 %. Respondenti, pro které byl atraktivní venkov, pokládali za výhodnější bydlet v obci v blízkosti středního či menšího města (21 %) než velkoměsta (15 %). Obec vzdálenou od jakéhokoli města by si k trvalému bydlení vybralo jen 5 % obyvatel a 4 % by upřednostnila spíše samotou.

Dále z výzkumu vyplynulo, že pouze 37 % obyvatel Prahy by rádo bydlelo znovu ve velkoměstě nad 100 000 obyvatel. Co se týče rozdílů v rámci věku, velkoměsta přitahovala mladší generaci do 29 let (24 %, např. 30 - 44leté v 11 %). Také je více upřednostní občané se subjektivně pociťovanou dobrou životní úrovní: 18 %. (Jeřábek, 2003).

Pro příklad je možné uvést srovnání s výzkumem provedeným na Slovensku v roce 2007 (Slavík, Grác, Kurta, 2008), z něhož vyplynuly tendence upřednostňování menších měst a pokles zájmu o hlavní města či velká města Slovenska u středoškolských studentů, a to

oproti roku 1996, kdy byl podobný výzkum proveden. U studentů se větší oblíbenosti dočkaly i některé vesnické oblasti, což dříve nebylo téměř patrné.

V roce 2010 pak provedli výzkum regionálních a sídelních preferencí Štefánková a Drbohlav (2014) u více než 1000 osob. Pokud jde o preference sídel, tak tam měl značný vliv typ sídla, ve kterém aktuálně respondenti žijí. Přes 60 % respondentů žijících ve městě upřednostnilo město a stejně tak přes 60 % obyvatel vesnice upřednostňuje vesnici jako místo, kde se podle nich žije dobře. Co se týče efektu sousedství, ten vykazoval z městských sídel nejsilnější efekt v Praze, z venkovských sídel byl efekt sousedství nejsilnější v obcích blízko velkoměsta. Dále byly zjištěny významné rozdíly mezi regiony. Nejvyšší zastoupení efektu sousedství byl u obyvatel regionu Jihozápad (pak Jihovýchod a Praha), nejnižší pak v rámci regionu Severozápad. Z hlediska sledovaných faktorů měl největší vliv věk respondentů, ostatní už ne. U respondentů 15 až 19 let byla Praha nejatraktivnější ve 46,8 % případů. Mladí lidé do 30 let obecně jsou skupinou zaměřenou významně prourbánně (metropolitní způsob života je pro ně atraktivní).

Z hlediska typu bydlení bylo pro 73,8 % nejatraktivnějším typem bydlení v rodinném domě (u žijících v bytě to bylo 63,6 %). Z pohledu potenciální migrace pak bydlení v rodinném domě představovalo významný stabilizační prvek migrace. Mladí lidé do 30 let pak prezentovali významnou skupinu nejintenzivněji přemýšlející o stěhování z rodinného domu do bytu. Nejčastěji jako důvod tito mladí lidé uváděli dostupnou nabídku zaměstnání s dobrými příjmy (nejvýznamnější faktor u mladých). Zajímavým fenoménem pak bylo, že Praha byla hodnocena současně jako nejatraktivnější (u mladých a s dobrou životní úrovní, absolventy vyšších a vysokých škol), ale také jako nejméně oblíbený region a rozdělila tak respondenty na dvě odlišné skupiny. Většina dotazovaných pak výrazně preferovala region i typ sídla, v němž aktuálně žijí. Byl potvrzen rozdílný přístup rodáků a migrantů k domovu. Rodáci svůj domov vnímají na vyšší měřítkové úrovni než migranti a domov prezentuje pro ně obvykle obec, v níž žijí, nebo rovnou celý region. Migranti pak domov vnímali na nižší regionálně-hierarchické úrovni, tedy spíše jako ulici či domácnost. V rámci tohoto výzkumu také došlo k oslabení neekonomických aspektů regionálních a sídelních preferencí, či naopak k zvýšení ekonomických faktorů potenciální migrace, hlavně mladých (Štefánková, Drbohlav, 2014).

2 Výzkum sídelních a regionálních preferencí u studentů středních škol

V rámci této kapitoly bude prezentován výzkum na středních školách ve Středočeském kraji se záměrem identifikovat a porovnat sídelní a regionální preference této mládeže.

2.1 Cíl výzkumu

Hlavním cílem výzkumu je identifikovat regionální a sídelní preference středoškolské mládeže Středočeského kraje, konkrétně žáků gymnázií, obchodních akademií a středních odborných škol (2. až 4. ročník) ze tří měst, a to Beroun, Kutná Hora a Rakovník. Dílčími cíli výzkumu bylo vyhodnotit:

- migrační minulost respondentů – změna bydliště a důvody odstěhování,
- návštěvnost respondentů – v rámci České republiky dalších států,
- spokojenost respondentů – nynější město, kde aktuálně bydlí,
- sídelní a regionální preference a jejich důvody (vztah město/venkov),
- sídelní a regionální nepreference a jejich důvody.

2.2 Použitá metodika

Pro naplnění cíle výzkumu byl zvolen kvantitativní výzkumný přístup. V rámci tohoto přístupu pak byla zvolena metoda nejvhodnější pro naplnění cíle výzkumu – dotazník. Důvodem byla hlavně potřeba získat v co možná nejkratším časovém termínu údaje od velkého počtu adolescentů, což je pro výzkum v této práci celkem zásadní. Dotazník je možné si vymežit jako „*formulář určený respondentovi, tedy osobě dotazované během výzkumu dotazníkem*“ (Jandourek, 2008, s. 45). V dotazníku jsou respondentům nabídnuty otázky a zpravidla i možnosti odpovědí, případně je ponecháno místo i na odpovědi otevřené. Dotazník je metodou oblíbenou, neboť přináší výzkumu i výzkumníkovi mnoho výhod, jako třeba dále jednoduchou kontrolu reprezentativity a údaje jím získané je také poměrně rychle a snadno možné zpracovat. Může ale přinášet i nevýhody plynoucí z faktu, že respondenti mohou být dotazníkem někdy příliš svázáni. Jako další pozitiva dotazníků jiní autoři (např. Trpišovská, Vacínová, 2007) uvádějí i snadnost administrace, možnost zachování anonymity respondentů, u dotazovaných respondentů mohou díky anonymnímu dotazování odpadnout zábrany či strach, odpovědi pak mohou být hodnotnější a pravdivější. Během dotazování je respondentům ponechán

dostatečný čas na promýšlení odpovědí. Jak již bylo uvedeno, výhodou je i počet respondentů, kteří se mohou stát součástí výzkumu, ale od věci není ani přínos v možnosti oslovení značně geograficky vzdálených respondentů, různých věkových kategorií, sociálního postavení apod. (což ale u tohoto výzkumu není potřeba). Omezení dotazníkového výzkumu pak prezentují skutečnosti, jako např. zprostředkovanost styku, který může zapříčinit nesrozumitelnost některé z otázek v dotazníku. Respondenti nemusí mít zrovna v době dotazování náladu se u některých volných otázek rozepisovat nebo je zrovna nic nenapadne, či vůbec nemusí mít zájem se dotazování účastnit, mohou i přes slib administrativy lhát aj. Jedná-li se o neosobní dotazování, rizikem je i celkem malá návratnost.

Trpišovská a Vacínová (2007, s. 16) přirovnávají dotazník k rozhovoru. Jak u dotazníku, tak u rozhovoru jsou respondentům pokládány otázky, v dotazníku jde ovšem o písemné kladení otázek, většinou na vytištěném formuláři (nebo v případě elektronického dotazování v programu MS Word nebo i online). Vytvořit dotazník není úplně snadné a je třeba se při tom držet některých základních pravidel. Před započatím tvorby dotazníku je například nezbytné zohledňovat pochopitelnost a jasnost otázek pro respondenty (je třeba zohlednit povahu či názory adolescentů). Vytvoření dotazníku by mělo respektovat zásadu introspekce aj.

Dotazník vytvořený pro tento výzkum zahrnoval celkem 27 otázek, z nichž posledních sedm mělo sloužit k identifikaci a charakterizaci respondentů (pohlaví, věk, typ trvalého bydliště: město/venkov, navštěvovaný ročník školy, umístění školy, pokračování ve studiu na vysoké škole). Zbylé otázky již byly vytvořeny pro potvrzení, či vyvrácení cílů výzkumu. Většina dalších otázek dotazníku byla vytvořena jako otázky uzavřené, tedy nabízející přesně stanovený počet variant odpovědí, několik málo jich bylo polouzavřených, u nichž byla kromě nabídnutých variant odpovědí ponechána varianta „jiné“ pro ty případy, kdy mohou mít respondenti ještě nějaké jiné preference. Nacházely se zde však také otázky otevřené, v nichž byl nechán prostor pro uvedení názoru samotného respondenta.

Na začátku dotazníku bylo respondentům sděleno, k jakému účelu dotazník slouží, že je anonymní, a také byly vysvětleny pokyny k následnému vyplňování dotazníku. Na konci bylo respondentům poděkováno za jejich čas a ochotu. Celý dotazník byl rozdělen do celkem šesti částí, kterými jsou: Migrační minulost, Spokojenost se současným městem, kde žijí, Návštěvnost, Sídelní a Regionální preference, Sídelní a neregionální

nepreference a Osobní údaje. Tyto části však nejsou přímo zvýrazněny v samotném dotazníku. Takto jsou jednotlivé otázky rozděleny až při vyhodnocování jednotlivých odpovědí.

Jak již bylo naznačeno, respondenty výzkumu byli výhradně studenti středních škol Středočeského kraje, konkrétně gymnázií, obchodních akademií a středních odborných škol v Berouně, Kutné Hoře a Rakovníku. Respondenti byli z pohledu vývojové psychologie adolescenty, jak byli definováni v teoretické části práce. Výběr respondentů tedy byl nenáhodný. Studenti byli osloveni po dohodě s řediteli vybraných škol přímo v hodinách (např. zeměpisu), kde jim bylo vysvětleno, k čemu dotazník slouží a jak jej mají vyplnit. Samotné vyplnění dotazníku netrvalo déle než 20 minut.

Z hlediska časové dotace výzkumu bylo předpokladem, že v měsíci říjnu 2019 proběhne vytvoření dotazníku a předvýzkum s několika málo uchazeči. Na základě provedeného předvýzkumu již během listopadu a prosince bylo realizováno skutečné dotazníkové šetření. To probíhalo v průběhu čtyř až osmi týdnů podle úspěšnosti dotazování tak, aby bylo získáno více než 100 respondentů. Během následujících dvou týdnů po dokončení dotazování byla data z dotazníků převáděna do elektronické podoby a vyhodnocována skrze zobrazení výsledků do tabulek a grafů (v programu MS Excel).

2.3 Charakteristika výzkumného souboru

Výzkumný vzorek byl tvořen žáky druhého až čtvrtého ročníku gymnázií, obchodních akademií a středních odborných škol nacházejících se ve třech městech Středočeského kraje (Beroun, Kutná Hora, Rakovník). Jednalo se o žáky ve věku od 16 do 19 let. Výběr výzkumného vzorku byl záměrný. Vybíral jsem tuto věkovou skupinu žáků proto, protože jsem předpokládal, že budou mít představy o své budoucnosti přibližující se realitě – možnosti studia, práce a bydlení. Můj výzkumný soubor byl tvořen z 325 žáků, z toho 195 dívek a 130 chlapců. V Berouně bylo získáno celkem 78 respondentů, z toho 54 dívek a 24 chlapců. V Kutné Hoře se dotazníkového šetření účastnilo celkem 104 žáků, z toho 60 dívek a 44 chlapců. V neposlední řadě jich bylo v Rakovníku získáno celkem 143, z toho 81 dívek a 62 chlapců. Všechny respondenty jsem začlenil podle věku a pohlaví i s procentuálním rozčleněním (na dvě desetinná čísla) v každé věkové kategorii (dle otázek č. 21 a č. 22). Údaje předkládám v tabulce č. 1.

Tabulka č. 1: Charakteristika respondentů dle pohlaví a věku

Věk v letech	Chlapci	%	Dívky	%	Celkem	%
16	9	7,03	11	5,58	20	6,15
17	60	46,88	91	46,19	151	46,46
18	50	39,06	90	45,69	140	43,08
19	9	7,03	5	2,54	14	4,31
Celkem	128	100,00	197	100,00	325	100,00

Zdroj: vlastní zpracování

Jak můžeme vidět v tabulce č. 1, nejvíce dominovali 17letí žáci s počtem 151 (46,46 %) Těsně pod nimi se umístili 18letí s celkovým počtem 140 žáků (43,08 %). Následovali 16letí s počtem 20 (6,15 %) a potom 19letí žáci (4,31 %).

Dále se zaměřuji na skutečnost, zda mají respondenti trvalé bydliště ve městě nebo v obci (na vesnici), a to na základě odpovědí respondentů na otázku č. 23. Výsledky prezentuji v tabulce č. 2.

Tabulka č. 2: Charakteristika respondentů dle pohlaví a místa trvalého bydliště

Trvalé bydliště	Chlapci	%	Dívky	%	Celkem	%
Město	83	64,84	103	52,28	186	57,23
Vesnice	45	35,16	94	47,72	139	42,77
Celkem	128	100,00	197	100,00	325	100,00

Zdroj: vlastní zpracování

Jak je z tabulky č. 2 patrné, větší počet respondentů v současnosti pobývá ve městě než na vesnici. Jde o celkem 57 % respondentů s trvalým pobytem ve městě. Nicméně je rozdíl mezi oběma pohlavími. Zatímco 65 % chlapců žije ve městě, u dívek je toto procentuální rozložení menší a rovnoměrnější ve vztahu k podílu dívek žijících na vesnici (52 % vs. 48 %, zatímco u chlapců je tento poměr 65 % vs. 35 %).

V návaznosti na místo trvalého bydliště respondentů jsem sledoval i dojíždění za studiem, resp. zda žáci bydlí v místě školy, nebo musí do místa školy dojíždět. Největší procento žáků, kteří dojíždějí do místa školy, je v Berouně (71,79 %), pak následuje s nevelkými rozdíly v procentech Rakovník (59,44 %) a Kutná Hora (52,88 %). Výsledky ukazují, že většina studentů do místa školy dojíždí z okolních měst a obcí. V Berouně dojíždí 56 žáků, 22 žije v místě školy. V Kutné Hoře dojíždí 55 žáků, 49 žije v místě školy. V Rakovníku dojíždí 85 žáků, 58 jich žije v místě školy.

Z dosažených výsledků mohu tvrdit, že procento žáků, kteří dojíždějí do místa školy, je větší než podíl žáků, kteří žijí v místě školy, resp. dojíždějí do tohoto místa. Jak jsem již uvedl, největší podíl žáků, kteří dojíždějí, se nachází v Berouně. Naopak nejmenší podíl žáků, kteří dojíždějí do školy, je ve městě Kutná Hora, kde je tento podíl 52,88 % ku 47,12 % a rozdíl 5,76 % (6 žáků).

2.4 Migrační minulost

Tato část praktické části je věnována výsledkům migrační minulosti, která nám má pomoci lépe poznat výzkumný vzorek. Sledoval jsem a zpracoval údaje o počtu stěhování z obce do obce a také stěhování v rámci obce současného trvalého bydliště, údaje o délce pobytu v obci se současným bydlištěm a o možných důvodech odstěhovat se z předešlých obcí.

2.4.1 Přestěhování z obce do obce

Na základě vyhodnocení otázky č. 1 jsem došel ke zjištění, že počet respondentů, kteří se nikdy nepřestěhovali z obce do obce, je nejvyšší – průměr ze všech tří sledovaných míst je 70,55 %. Pak následuje skupina respondentů, kteří se stěhovali pouze jedenkrát. V Berouně se pouze jednou stěhovalo 21,79 % respondentů, v Kutné Hoře jde o 15,53% respondentů a v Rakovníku 18,88 % dotazovaných. Podíl u dvou a více stěhování je u všech míst nižší než 10 %, v případě Kutné Hory se dokonce blíží k nule (u čtyř a více stěhování 0,62 %). V Rakovníku činí procentuální podíl dotázaných třikrát stěhování 0%, čtyřikrát stěhování 1,4 %. Výraznou odchylku od ostatních míst jsme zaznamenali u respondentů studujících v Berouně, kde je u čtyř stěhování počet žen a mužů dohromady vyšší než v případě kategorie odpovědi tří stěhování (7,69 % a 5,13 %).

2.4.2 Přestěhování v rámci obce

Zajímalo mě také, jaký procentuální podíl žáků se přestěhoval v rámci obce, v níž mají studenti trvalé bydliště (viz otázka č. 2). Při stěhování z obce do obce, tak i při stěhování v rámci obce mohu zjistit, že největší procento má počet stěhování „0“, pak následuje „1“ stěhování. Největší procentuální podíl, kdy se nikdo z dotazovaných nestěhoval, spadá pod Rakovník (64,34 %). V případě města Kutná Hora byla definována hodnota 58,65 % a v případě města Beroun 57,69 %.

Jak jsem se již zmínil, na druhém místě v počtu respondentů se nachází počet stěhování „1“, resp. jedno přestěhování v rámci obce. Beroun a Kutná Hora zde mají téměř identické procento u žen a mužů dohromady (32,05 % vs. 30,77 %). U města Rakovník jsem vysledoval nejmenší podíl dotázaných, a to 23,78 %. U počtu dvou a více stěhování jsem vyzoroval procentuální podíl respondentů spadající pod 10 % a téměř postupný procentuální pokles až na výsledky v Rakovníku – tři stěhování 2,1 %, čtyři a více stěhování 2,8 %.

2.4.3 Důvody stěhování

Mezi důležité ukazatele mého sledování patří nepochybně důvody stěhování se, resp. odstěhovat se (od rodičů respondentů). Respondentům jsem nabídl výběr z devíti možností potenciálních důvodů odstěhovat se:

- změna pracoviště,
- přiblížení se k pracovišti,
- studium,
- zdravotní důvody,
- sňatek,
- rozvod,
- bytové důvody,
- následování rodinného příslušníka,
- jiný důvod.

Respondenti mohli označit jednu i více možností. Výsledky jsem hodnotil pro každé město zvlášť. V Berouně se vyjádřilo k této otázce 49 ze 78 žáků, v Kutné Hoře 70 ze 104 žáků a v Rakovníku 127 ze 143 žáků. Respondentů proto bylo celkem 246 z 325, čili 75,69 %.

U všech měst převládá jako jeden z nejvýznamnějších důvodů přestěhování se změna pracoviště a bytové důvody. V Berouně dosahuje procentuální podíl respondentů u možnosti „změna pracoviště“ 36,73 %, v Kutné Hoře je to 32,73 % a v Rakovníku 24,41 %. U možnosti „bytové důvody“ dosáhl největšího procentuálního zastoupení Rakovník s 31,5 %, které převyšuje možnost „změna pracoviště“. Následuje Kutná Hora s 25,71 % a Beroun s 24,49 %. Nad hodnotu 10 % respondenti uváděli možnosti „sňatek“ a „rozvod“. Pro město Rakovník sledujeme u možnosti „sňatek“ jen 5,51% podílu respondentů a v Berouně u možnosti „rozvod“ jenom 6,12% podílu dotázaných. Pouze

v případě města Rakovník jsem zaznamenal u možnosti „následování rodinného příslušníka“ a „přiblížení se k pracovišti“ dosaženou hodnotu 10 % až 14,17 % a 12,6 %. U všech měst bez výjimky jsem dosáhl nulových hodnot a to u možnosti „studium“. To poukazuje na to, že ani jeden respondent (rodiče respondentů) se nepřestěhoval kvůli místu studia. Ani jeden respondent nevyužil poslední možnost „jiné“, nikdo z dotázaných neoznačil nějaký jiný důvod, proč se odstěhovat.

2.4.4 Délka pobytu v současné obci

Na základě odpovědí respondentů na otázku č. 3 jsem vysledoval, že většina respondentů ze všech tří měst bydlí, resp. má trvalý pobyt v obci od narození, pak následuje možnost „více než 5 let“. Poslední možnost „do 5 let“ označilo méně než 4 % respondentů.

2.5 Pohyb obyvatel

V této části jsem od respondentů z každého sledovaného města zjišťoval návštěvnost domácích měst a regionů a zahraničních zemí. Rovněž jsem sledoval jejich intenzitu z pohledu frekvence, kdy odcházejí z obce trvalého bydliště – víkendy, prázdniny. U obou možností se žáci vyjadřovali, zda je tato návštěvnost pravidelná, občasná nebo jen výjimečná.

Dle získaných hodnot u otázky č. 8 a č. 9 mohu jednoznačně konstatovat, že v případě víkendové návštěvnosti většina respondentů odchází občas a na prázdniny odcházejí pravidelně. Tyto většinové výsledky mě vyšly v každém městě, jediné v Kutné Hoře dosahuje rozdíl u návštěvnosti na prázdniny mezi možnostmi „občas“ a „pravidelně“ nízké hodnoty – 1,96 % (2 žáci). V Berouně a v Rakovníku byl zjištěn uvedený rozdíl mezi těmito dvěma možnostmi v hodnotě přes 14 %.

V dotazníku jsem se dotazoval také na návštěvnost v rámci České republiky (otázky č. 10-12). Respondentů jsem se ptal, jak často a která města nebo regiony navštěvují (pravidelně, dvakrát a vícekrát), resp. navštívili (méně než dvakrát). V tomto případě jsem tyto otázky do dotazníku zařadil se záměrem zjistit, jaké jsou preferovaná města jednotlivými respondenty, zda i v rámci volného času preferují určitá místa, která jsou jimi oblíbená, která pro ně něco znamenají, kde by se eventuálně chtěli jednou usadit.

Při pravidelných návštěvách v každém sledovaném městě dominuje město Praha. Jako druhé nejnavštěvovanější město pro žáky Berouna a Rakovníka byla právě města identická s aktuálním místem pobytu, čili Beroun a Rakovník. I přesto, že většina žáků

do školy v Kutné Hoře dochází, v případě pravidelných návštěv se město Kutná Hora umístilo na třetím místě a druhé místo obsadilo město Brno. U dvou a více návštěv se nejlépe ve městech Beroun a Kutná Hora umístil Jihomoravský kraj. V Rakovníku dominuje opět hlavní město a Jihomoravský kraj stojí na druhém místě.

Z dosažených výsledků mohu tvrdit, že Praha, Brno a Jihomoravský kraj bodují u dvou a více návštěv nejvíce. V případě návštěvnosti dvakrát a méně se na prvních třech místech v Berouně umístila města Karlovy Vary, Olomouc a Brno. V Kutné Hoře dominovaly Ústí nad Labem, Most a Olomouc a v Rakovníku Brno, Mariánské Lázně a České Budějovice.

Zaměřil jsem se také na vyhodnocení nejnavštěvovanějších států mimo Českou republiku (otázky č. 13). V rámci otázky č. 13 jsem se dotazoval na region, město či stát v zahraničí, který již respondenti alespoň jednou navštívili. Často byly uváděny především státy (než města). Pokud se zaměřím jenom na konkrétní státy, zjistím, že celkově se k nejoblíbenějším státům řadí Slovensko, Rakousko, Chorvatsko, Itálie a Francie. Slovensko je přitom státem, který respondenti preferují v nadpoloviční většině (86 %). Tento stát také respondenti navštívili nejméně čtyřikrát. Nadpoloviční většina respondentů (nad 50 %) uváděla také, že navštívili již alespoň třikrát státy, jako je Rakousko, Chorvatsko a Itálie.

Respondenti však také uváděli i exotická místa, kam se podívali v rámci dovolené s rodiči, kde však byli pouze jednou, a již se do těchto míst znovu nevraceli. Jedná se o státy, jako např. Kuba, Seychelské ostrovy, Mexiko, státy Latinské Ameriky nebo Austrálie.

Co se týče konkrétních odpovědí na otázku č. 13 u respondentů z jednotlivých měst jsem došel ke zjištění, že respondenti v Kutné Hoře a v Rakovníku také v nadpoloviční většině cestovali nejméně čtyřikrát do zemí, jako je Slovensko. Na třetím místě se umístilo Chorvatsko, na čtvrtém místě Itálie. U respondentů se v Berouně se na třetím místě umístila Itálie, zatímco Chorvatsko se nacházelo až na pátém místě.

Konkrétní data jsou následující. Kromě již uváděné návštěvnosti respondentů z Berouna v zahraničí, jako je Slovensko (73 %), Rakousko (69 %), Itálie (51 %), se na dalších místech podle preference a oblíbenosti umístily tyto státy, které byly respondenty navštíveny: Maďarsko (44 %), Chorvatsko (42 %), Polsko (33 %) Francie (32 %), Velká Británie (29 %), Německo (23 %) a Turecko (19 %).

Dle odpovědí respondentů z Kutné Hory jsem vytvořil následující pořadí dle procentuálního podílu návštěvnosti zahraničních států: Slovensko (94 %), Rakousko (75 %), Chorvatsko (74 %), Francie (34 %), Polsko (32 %), Maďarsko (29 %), Německo (21 %), Velká Británie (20 %) a Turecko (17 %).

Podobné pořadí, resp. objevující se země, avšak v mírně odlišném pořadí se objevuje také u respondentů z Rakovníka: Slovensko (88 %), Rakousko (72 %), Chorvatsko (92 %), Itálie (37 %), Francie (28 %), Polsko (26 %), Maďarsko (20 %), Německo (20 %), Velká Británie (20 %) a Turecko (18 %).

2.6 Předpoklady dalšího vzdělávání se zaměřením na vysoké školy

Studentů jsem se v dotazníku ptal i na to, zda plánují pokračovat ve studiu na vysoké škole (viz otázka č. 27). V případě, že uvedli ano, měli se také zmínit, v jakém městě by nejraději vysokou školu studovali. Z celkového počtu 325 respondentů jsme zaznamenali 490 označení pro možnost místa studia – Česká republika (ČR) a zahraničí. Výsledky jsou uvedeny v následující tabulce č. 3.

Tabulka č. 3: Místo zamýšleného studia respondentů na vysoké škole v budoucnu

Místo studia	Beroun	%	Kutná Hora	%	Rakovník	%	Celkem	%
Praha	60	76,92	83	79,81	121	84,62	264	81,23
Brno	30	38,46	58	55,77	80	55,94	168	51,69
Hradec Králové	2	2,56	1	0,96	0	0,00	3	0,92
České Budějovice	1	1,28	5	4,81	0	0,00	6	1,85
Olomouc	0	0,00	7	6,73	8	5,59	15	4,62
Zlín	0	0,00	2	1,92	0	0,00	2	0,62
Ostrava	0	0,00	1	0,96	9	6,29	10	3,08
Bratislava	3	3,85	3	2,88	0	0,00	6	1,85
Milano	1	1,28	0	0,00	0	0,00	1	0,31
Vancouver	1	1,28	0	0,00	0	0,00	1	0,31
Londýn	0	0,00	1	1,92	5	3,50	6	1,85
Bern	0	0,00	1	1,92	0	0,00	1	0,31
Amsterdam	0	0,00	1	1,92	0	0,00	1	0,31
Oslo	0	0,00	0	0,00	1	0,70	1	0,31
Stockholm	0	0,00	0	0,00	1	0,70	1	0,31
Paříž	0	0,00	0	0,00	1	0,70	1	0,31
Videň	0	0,00	0	0,00	1	0,70	1	0,31
Kodaň	0	0,00	0	0,00	1	0,70	1	0,31
Manchester	0	0,00	0	0,00	1	0,70	1	0,31
Celkem respondentů	78	X	104	X	143	X	325	X

Legenda: Respondenti mohli uvést více měst, proto celkový počet dává více než 100 % a než uvedený počet oslovených respondentů.

Zdroj: vlastní zpracování

Z údajů uvedených v tabulce č. 3 zcela jednoznačně vyplývá, že nejvíce studentů má zájem studovat vysokou školu v tuzemsku, tj. v České republice, a to v Praze (celkem 81 % respondentů) a v Brně (52 %). V případě dalších měst v České republice jde spíše jenom o několik málo procent, např. Olomouc (5 %), Ostrava (3 %) nebo České Budějovice (2 %). Pokud jde o studium vysoké školy v zahraničí, jedná se spíše o jednotlivce. Nejvíce z nich označilo Bratislavu a Londýn (shodně po 2 %), v případě dalších zahraničních měst jde pouze o jednotlivce.

Dalo by se proto konstatovat, že mezi respondenty střední školy, kteří byli osloveni, není o studium na vysoké škole v zahraničí velký zájem. Z celkového počtu 35 respondentů jich totiž jenom 22 uvedlo, že by chtěli studovat vysokou školu v zahraničí (7 %). Zbylých 93 % zůstane studovat v České republice. To je dobrá známka pro české školství.

Pokud nahlédnu na tyto výsledky z pohledu jednotlivých měst, kde dotazníkové šetření probíhalo, je zřejmé, že do jisté míry jsou kopírovány výsledky, které vyšly pro celkový soubor respondentů, spíše se odlišují procentuální vyjádření. Ve všech třech městech respondenti uvádějí Prahu a Brno jako města, kde by rádi studovali na vysoké škole. Nejvíce je tomu v případě studentů v Rakovníku (85 %), nejméně v Berouně (77 %). Na druhém místě se u všech třech měst taktéž umístilo Brno. Další výsledky jsou již mírně odlišné. Např. respondenti v Berouně častěji označili Bratislavu, respondenti v Rakovníku ji naopak neuvedli vůbec. Mezi zahraničními městy ideálními ke studiu vysoké školy uváděli jednotliví respondenti různá místa, např. Milano, Vancouver, Oslo či Vídeň. Ze zahraničních měst se nejvíce respondentů shodlo pouze na Londýnu a Bratislavě, přesto i tak jde pouze řádově o několik jednotlivců. O Londýn mají zájem především oslovení studenti z Rakovníka. Uvedené výsledky jednoznačně ukazují, že čeští studenti chtějí studovat především na českých vysokých školách, což je zcela pozitivní zjištění.

2.7 Spokojenost se současným místem pobytu

Respondenti také měli možnost vyjádřit svoji spokojenost s místem pobytu, resp. spokojenost s možnostmi a občanskými vybavení v městě, kde aktuálně žijí. Jedním z úkolů studentů bylo přiřadit k daným možnostem stupeň spokojenosti od 0 (úplná absence zařízení) až do 5 (nejvyšší stupeň spokojenosti). Vyjadřovali se k těmto možnostem (viz otázka č. 5):

- Kvalita bydlení
- Možnosti vzdělávání (ZŠ)
- Možnosti vzdělávání (SŠ)
- Možnosti vzdělávání (VŠ)
- Pracovní možnosti
- Zdravotní péče
- Doprava v rámci města
- Dopravní spojení s okolím

- Životní prostředí
- Kulturní možnosti
- Možnost sportovat
- Jiné

Ze získaných údajů jsem vypočítal průměr a v tabulce č. 4 jsem výsledky seřadil podle toho, jak jsem se na jednotlivé oblasti dotazoval v dotazníku. U možnosti „jiné“ se žádný z respondentů nevyjádřil, proto jsem tuto hodnotu nezaznamenal ani do tabulky.

Tabulka č. 4: Průměr spokojenosti respondentů s možnostmi a zařízeními

Oblasti spokojenost	Beroun	Kutná Hora	Rakovník
Kvalita bydlení	3,82	3,23	3,83
Možnosti vzdělávání (ZŠ)	3,58	3,89	3,73
Možnosti vzdělávání (SŠ)	2,78	3,18	3,89
Možnosti vzdělávání (VŠ)	0,00	1,18	0,00
Pracovní možnosti	4,45	2,21	4,30
Zdravotní péče	4,08	1,98	3,98
Doprava v rámci města	2,47	1,63	3,63
Dopravní spojení s okolím	4,21	3,01	3,11
Životní prostředí	3,98	2,88	3,68
Kulturní možnosti	3,48	3,78	3,92
Možnost sportovat	3,54	4,07	3,03

Legenda: Respondenti mohli uvést více měst, proto celkový počet dává více než 100 %

Zdroj: vlastní zpracování

V průměru spokojenosti respondentů s možnostmi a zařízeními v místě aktuálního pobytu jsem se setkal s různými výsledky dle toho, o jaké město šlo. Výsledky odrážejí zkušenosti a názory žáků, kteří navštěvují školy v těchto městech. V Berouně jsou respondenti nejspokojenější s pracovními možnostmi (průměr 4,45), s dopravním spojením s okolím (průměr 4,21), se zdravotní péčí (průměr 4,08) a se životním prostředím (3,98). Nejnížší spokojenost byla zaznamenána v případě kategorie dopravy v rámci města (průměr 2,47). Úplně na konci pomyslného žebříčku se nachází možnost vzdělávání na vysoké škole s nulovým průměrem - úplná absence zařízení.

U respondentů z Kutné Hory se nejlépe umístila kategorie možnosti sportovat (průměr 4,07), možnosti vzdělávání se na základní škole (průměr 3,89) a kulturní možnosti (průměr 3,78). Nejhůře se naopak umístila kategorie zdravotní péče (průměr 1,98),

doprava v rámci města (průměr 1,63) a možnosti vzdělávání na vysoké škole (průměr 1,18).

Ve městě Rakovník se nejvýše umístila spokojenost s pracovními možnostmi (průměr 4,30), následuje zdravotní péče (průměr 3,98) a kulturní možnosti (průměr 3,92). Nejhůře naproti tomu dopadla kategorie dopravního spojení s okolím (průměr 3,11), možnosti sportovat (průměr 3,03) a možnosti vzdělávání se na vysoké škole (podobně jako v případě Berouna zde zcela toto zařízení absentuje, proto průměr 0,00).

V rámci tohoto dotazníku jsem se dotazoval i na to, zda by měli zájem zůstat ve své současné obci nebo ve městě v případě, že by došlo k neočekávaným okolnostem (viz otázka č. 6). Ta úzce souvisí se spokojeností s nynějším trvalým bydlištěm. Poskytl jsem proto respondentům na výběr pět možností. Ukázalo se však, že přestože respondenti označili i polouzavřenou odpověď e), již dále neuvodli, kam by se přestěhovali a kdy. Přesto byla tato odpověď zahrnuta do vyhodnocení, viz tabulka č. 5.

Tabulka č. 5: Pravděpodobnost neodstěhování se ze současného bydliště za předpokladu vzniku nepředvídatelných okolností

Odpověď	Beroun	%	Kutná Hora	%	Rakovník	%	Celkem	%
určitě ano	17	21,79	43	41,35	36	25,17	96	29,54
Přemýšlel/a jsem o odstěhování, ale ještě nejsem rozhodnutý/á	8	10,26	9	8,65	29	20,28	46	14,15
Nevím, nepřemýšlel/a jsem o tom	11	14,10	11	10,58	35	24,48	57	17,54
Určitě se chci odstěhovat, ale zatím nevím kdy a kam	26	33,33	25	24,04	29	20,28	80	24,62
Určitě se přestěhuji	16	20,52	16	15,38	14	9,79	46	14,15
Celkem respondentů	78	100,00	104	100,00	143	100,00	325	100,00

Zdroj: vlastní zpracování

Na základě údajů uvedených v tabulce č. 5 vyplývá, že nejvíce respondentů uvedlo, že by se za takových okolností stejně neodstěhovali z místa současného bydliště (30 %). Velká část oslovených studentů však také uvedla, že by se rádi odstěhovali, avšak prozatím nevědí kdy a kam (25 %). Necelých 18 % respondentů o tom zatím nepřemýšlelo. Na základě výsledků z jednotlivých měst jsem došel ke zjištění, že u studentů v Berouně

dominovaly odpovědi, že by se určitě odstěhovali, ale prozatím nevědí kdy a kam (33 %). Podobný výsledek u dalších měst zjištěn nebyl. Studenti z Kutné Hory a z Rakovníka naopak nejčastěji respondentů uvedli, že by se určitě i za takových okolností neodstěhovali (Kutná Hora – 41 %, Rakovník – 25 %). Pokud jde o odpovědi respondentů, že by se zcela určitě odstěhovali, ale prozatím neví kdy a kam, v případě města Rakovník se jednalo o 20 % dotázaných, v případě Kutné Hory o 24 % respondentů. Zcela jasnou představu o přestěhování se ze současného bydliště má celkově 14 % respondentů, z toho nejvíce takto odpovídali dotázaní v Berouně (21 %), nejméně pak dotázaní v Rakovníku (10 %). Z výše uvedeného by se tedy dalo usuzovat, že mladí lidé se spíše nechtějí odstěhovat z Rakovníku, více naopak z Berouna.

Mezi důvody, proč by se chtěli mladí lidé odstěhovat z místa svého současného bydliště, patří především změny pracoviště, studium či bytové důvody. To jsou nejčastější důvody, které v souhrnu všech respondentů dosahují 30 %.

2.8 Sídlní a regionální preference

Za pomoci otázek č. 16-18 jsem nejprve zjišťoval, v jakém městě a prostředí by respondenti chtěli žít. Ukázalo se, že nejvíce respondentů z Kutné Hory (32 %) a z Rakovníka (30 %) preferují žít ve velkoměstě, pouze respondenti z Berouna by nejraději žili ve středně velkém městě s 20 tis až 100 tis. obyvateli. Všichni respondenti se shodli na tom, že by nechtěli žít na vesnici, tuto možnost označila v průměru 2 % respondentů ze všech tří měst.

Z hlediska preference sídla v návaznosti na pracovní příležitosti všichni respondenti shodně uvádějí, že chtějí pracovat ve velkoměstě. V případě respondentů z Berouna je to 49 % z nich, v případě respondentů z Kutné Hory označilo tuto možnost 55 % dotázaných, u rakovnických studentů bylo dosaženo výsledku 50 %.

Ačkoliv respondenti ze všech tří měst preferují trvalé bydlení v rodinném domě v nové části města, nejméně respondentů tuto možnost označilo v Berouně (35 %), nejvíce v Rakovníku (53 %). Nejméně preferovaným typem prostředí k trvalému bydlení je samota (v průměru 3 %), sídliště (v průměru 2 %) a bytový dům či rodinný dům na vesnici (v průměru 15 %).

Při analýze sídelních a regionálních preferencí jsem se také zaměřil na vyhodnocení získaných domácích a zahraničních preferencí dotázaných – míst, kde by si uměli

představit svůj budoucí život. Respondenti měli za úkol uvést pět českých měst, obcí a regionů a pět států a měst mimo Českou republiku (viz otázky č. 14-15). V případě preferencí v České republice oslovení studenti uváděli jimi nejpreferovanější lokality od prvního po páté místo, kde na prvním místě umístěné lokality dostaly při vyhodnocování pět preferenčních bodů a lokality umístěné na pátém místě jen jeden preferenční bod. Stejným způsobem jsme postupovali i v případě zahraničních lokalit, zde respondenti uváděli jeden až pět států a stejný počet měst. V obou případech měli respondenti svůj výběr zdůvodnit, a to jedním nebo hned několika důvody.

2.8.1 Sídelní a regionální preference zaměřené na Českou republiku

Ve výsledcích jsem u studentů z Berouna zaznamenal 55 lokalit – 26 míst, 25 obcí a 4 regiony. V případě dotázaných z Kutné Hory šlo o 44 lokalit (25 míst, 14 obcí a 5 regionů), respondenti z Rakovníka uvedli 63 lokalit (31 míst, 25 obcí a 7 regionů). Ve všech třech sledovaných městech se na první příčce s nejvyšší četností a preferenčními body umístilo hlavní město Praha.

V Berouně v rámci míst, ale i v celkovém hodnocení dosáhla Praha nejvyššího počtu preferenčních bodů, a to 251. Studenti ve spojení s Prahou nejčastěji označovali možnosti pracovního uplatnění, pak možnosti sportovního, rekreačního vyžití a dobrou úroveň občanské vybavenosti. Dalším městem, které v celkovém hodnocení získalo 128 preferenčních bodů, byl Beroun. Studenti v tomto případě uváděli, že se jedná o jejich rodiště. Druhým nejpočetnějším důvodem je dobrá úroveň vybavenosti a následuje důvod osobní sympatie. Na třetím místě se umístilo město Brno s 99 preferenčními body. Nejpočetnějším důvodem byla možnost pracovního uplatnění a bodovaly tu i osobní sympatie a dobrá úroveň občanské vybavenosti, nachází se zde několik kvalitních vysokých škol.

Níže uvádím dle odpovědí respondentů nejčastější místa, kde by v budoucnu chtěli rádi žít:

- Praha: 78 % respondentů, 251 preferenčních bodů,
- Beroun: 49 % respondentů, 125 preferenčních bodů,
- Brno: 44 % respondentů, 99 preferenčních bodů,
- Krkonoše: 23 % respondentů, 55 preferenčních bodů,
- Olomouc: 15 % respondentů, 37 preferenčních bodů,
- Pálava: 15 % respondentů, 34 preferenčních bodů,
- Český Krumlov: 15 % respondentů, 34 preferenčních bodů,
- České Budějovice: 17 % respondentů, 30 referenčních bodů,
- Jihlava: 14 % respondentů, 30 preferenčních bodů,
- Karlštejn: 10 % respondentů, 28 preferenčních bodů
- Písek: 8 % respondentů, 22 preferenčních bodů.

Z regionů se nejlépe u oslovených studentů umístil region Krkonoše (55 bodů), a to na čtvrtém místě, dále také Šumava a Pálava. Studenti zde označovali zejména důvody týkající se zdravého životního prostředí, možného sportovního a rekreačního vyžití. Z obcí se umístily Karlštejn (28 bodů) na desátém místě a Křivoklát (18 bodů). Byly zde uvedeny důvody, že jde o klidné prostředí, že zde mohou provozovat cyklistiku či pěší turistiku, že je zde hezká příroda.

Zhodnotil jsem také, jaké jsou nejčastější důvody, proč by v uvedených místech respondenti z Berouna chtěli žít. Došel jsem k těmto skutečnostem: nejčastějším uváděným důvodem je možnost pracovního uplatnění (1. místo), možnost sportovního rekreačního využití (2. místo), dobrá úroveň občanské vybavenosti (3. místo), osobní sympatie k danému místu (4. místo) a zdravé životní prostředí, krása a malebnost krajiny (5. místo). Proto by se dala jednotlivá města a obce rozlišit na základě toho, jak jim dané lokality umožňují pracovně se uplatnit, a kde naopak mají větší možnosti využití ve svém volném čase.

Z hlediska zjištění u respondentů z Kutné Hory se na prvních jedenácti místech umístila konkrétní města, mezi prvními třemi figurují Praha (335 bodů), Brno (140 bodů) a Kutná Hora (97 bodů). V Praze a v Brně nejvíce dominovaly možnosti pracovního uplatnění a možnosti sportovního a rekreačního vyžití a dobrá úroveň občanské vybavenosti.

Níže uvádím dle odpovědí respondentů z Kutné Hory 7 nejčastějších míst, kde by v budoucnu chtěli rádi žít:

- Praha: 71 % respondentů, 335 preferenčních bodů,
- Brno: 38 % respondentů, 140 preferenčních bodů,
- Kutná Hora: 25 % respondentů, 97 preferenčních bodů,
- Olomouc: 16 % respondentů, 48 preferenčních bodů,
- Rakovník: 13 % respondentů, 39 preferenčních bodů,
- Liberec: 13 % respondentů, 30 preferenčních bodů,
- Špindlerův mlýn: 11 % respondentů, 28 preferenčních bodů

V rámci regionů evidují Šumavu (21 bodů), Krkonoše (19 bodů) a Pálavu (9 bodů). Respondenti preferují v těchto regionech zejména sportovní a rekreační vyžití, dobrou dostupnost klidného a zdravého životního prostředí a klidné prostředí. Z obcí zde studenti označili zejména Karlštejn.

Opět jsem také zhodnotil, jaké jsou nejčastější důvody, proč by v uvedených místech respondenti z Berouna chtěli žít. Došel jsem k těmto skutečnostem: nejčastějším uváděným důvodem je možnost pracovního uplatnění (1. místo), možnost sportovního rekreačního využití (2. místo), dobrá úroveň občanské vybavenosti (3. místo), osobní sympatie k danému místu (4. místo) a zdravé životní prostředí, krása a malebnost krajiny (5. místo). Dospěl jsem tak k totožným výsledkům, jako u respondentů z Berouna. Lze tak předpokládat, že výše uvedených pět důvodů je těch nejzásadnějších, které hrají hlavní roli v případě rozhodování se, kde budou respondenti žít v dospělosti.

U studentů z Rakovníka dominují města v první sedmičce – v první trojici se nachází Praha (509 bodů), Rakovník (261 bodů) a Brno (204 bodů). U všech tří míst respondenti bezkonkurenčně preferují hlavně možnosti pracovního uplatnění. Dále jsou to také dobrá úroveň občanské vybavenosti a možnosti sportovního a rekreačního vyžití. Z regionů regionů jsou registrovány Krkonoše (49 bodů), Středočeský kraj (33 bodů) a Šumava (15 bodů). Důvodem byly především možnosti sportovního a rekreačního vyžití, zdravé životní prostředí a malebnost krajiny, příp. osobní sympatie.

Podobně jako u respondentů v Berouně a v Kutné Hoře jsem dospěl k výsledku, že k nejčastějším pěti důvodům, které ovlivňují místo k budoucímu životu patří především možnost pracovního uplatnění (1. místo), možnost sportovního rekreačního využití (2.

místo), dobrá úroveň občanské vybavenosti (3. místo), osobní sympatie k danému místu (4. místo) a zdravé životní prostředí, krása a malebnost krajiny (5. místo).

Na druhé straně se u všech respondentů neuplatňují, až na výjimky, tyto dva důvody: architektonický půvab daného místa a místo s dobrými mezilidskými vztahy.

2.8.2 Sídlní a regionální preference zaměřené na zahraničí

V této části se budu zabývat preferencemi zahraničních států a měst, jak je uvedli respondenti z jednotlivých měst. Zjistil jsem, že studenti z Berouna uvedli celkem 50 zahraničních měst a 30 států, v Kutné Hoře 51 měst a 42 států a v Rakovníku 74 měst a 37 států. Zaměřuji se více na 20 nejčastěji uváděných zahraničních měst a států, které obdržely nejvíce preferenčních bodů.

Respondenti z Berouna nejčastěji uváděli tyto státy: Spojené království Velké Británie a Severního Irska (137 bodů), Spojené státy americké – USA (88 bodů) a Rakousko (86 bodů). U všech tří nejvíce převládala možnost, resp. důvod ekonomické situace. Potom následovaly pracovní příležitosti a životní úroveň. V rámci preferencí zahraničních měst u respondentů v Berouně dominovala tato města: Londýn (146 bodů), Bratislava (132 bodů) a Vídeň (91 bodů). Hlavními důvody byly možnosti pracovního uplatnění a možnost vidět historické památky. K těmto městům mají respondenti osobní sympatie, tato města se jim osobně líbí.

V rámci výběru a preferencí států u studentů v Kutné Hoře byly upřednostněny nejvíce tyto státy: Slovenská republika (240 bodů), Spojené království Velké Británie a Severního Irska (183 bodů) a Rakousko (107 bodů). U všech tří států respondenti označili jako důvod preference velké množství pracovních příležitostí a možnost zvýšení životní úrovně. Slovensko bylo preferováno i z důvodu studia. Pro studenty z Kutné Hory jsou typická tato preferovaná města: Bratislava (156 bodů), Londýn (134 bodů) a Berlín (102 bodů). Upřednostňují zde zejména otevřené možnosti pracovního uplatnění.

Při výběru nejpreferovanějších států u rakovnických respondentů obsadily první příčky Spojené království (401 bodů), Slovensko (294 bodů) a Spojené státy americké – USA (257 bodů). Tyto státy respondenti uváděli zejména z důvodu, že zde mohou studovat, zlepšit si ekonomickou situaci nebo obdivovat přírodu, sportovat, cestovat. Preferována jsou zejména města, jako je Londýn, Vídeň a Barcelona.

V případě výběru zahraniční lokality je pro respondenty ze všech tří měst nejdůležitější, aby se zde mohli pracovně uplatnit, aby se jednalo o místo se zdravým životním prostředím a aby to bylo místo klidné, bezpečné. Tento důvod nehrál téměř žádnou roli při preferenci místa k životu a práci u českých destinací, avšak v případě zahraničních lokalit nabývá na významu. Na druhé straně není pro respondenty důležité, aby zahraniční lokalita měla sportovní a rekreační využití a aby měla architektonický půvab.

2.9 Sídlní a regionální nepreference

Podobně jako jsem vyhodnocoval sídlní a regionální preference, přešel jsem k vyhodnocování sídlních a regionálních nepreferencí. Nejprve jsem se zaměřil na Českou republiku (viz otázky č. 19 a 20). Studenti z Berouna uvedli celkem 79 lokalit, které nepreferují, z toho bylo 44 měst. U respondentů z Kutné Hory jsem zaznamenal 76 lokalit, u respondentů z Rakovníka 92 lokalit.

V Berouně jsem zaznamenal, že studenti nejméně preferují města na severní Moravě (např. Ostravu) a v severních Čechách. Nejčastěji to zdůvodňovali tím, že jde o škaredá města, kde se nachází hodně Romů, nelíbí se jim tam.

Respondenti z Kutné Hory nejméně preferují města, jako je např. Ostrava, Děčín, Ústí nad Labem. Důvodem bylo, podobně jako u respondentů z Berouna, že tato města vnímají jako špinavá, kde není příliš vysoká životní úroveň, těžko by se tam mohli v budoucnu uplatnit. Podobný názor uváděli také respondenti z Rakovníka.

V oblasti sídlních preferencí ve vztahu k zahraničí všichni respondenti, bez ohledu na to, z jakého města pocházejí, uváděli víceméně tytéž odpovědi. Nejméně preferenčních bodů získaly tyto státy: Rusko, Sýrie, Turecko, Ukrajina, Afghánistán a Irán. Nejčastějšími důvody byly špatná politická situace, nízká životní úroveň a jenom velmi malé pracovní příležitosti z důvodu negativní ekonomické situace. Respondenti také nejméně preferují města, jako je Moskva, Budapešť, Bagdád, Damašek a Kyjev. Důvody se víceméně ztotožňovaly s těmi, které byly uvedeny výše u jednotlivých států. Nově zde byl uveden i důvod, že by se studenti nedokázali adaptovat na odlišný životní styl.

Celkově lze však uvést, že respondenti vybírali taková místa, která se váží k důvodům sídlní preference. Jde o taková místa, která jsou spojená s vysokou nezaměstnaností, tudíž by zde respondenti našli jenom velmi malé pracovní uplatnění. Je však také pro ně důležité, aby zde mohli v klidu a bezpečně žít, aby se jim v daném městě líbilo, měli

k němu osobní sympatie. Uvedená místa, jako např. Ostravu, města Ústeckého kraje (Most, Ústí nad Labem, Varnsdorf, Děčín aj.), uváděli hlavně z důvodu, že jsou tyto lokality daleko od jejich příbuzných, známých a kamarádů a že k těmto městům nemají osobní sympatie, že se jim nelíbí.

3 Diskuse získaných poznatků

Z výzkumu vyplynulo, že pro respondenty je ze všech tří měst nejatraktivnější město Praha, kde by chtěli žít a pracovat. To je v souladu s výsledkem výzkumu Štefánkové a Drbohlava (2014), kteří u respondentů ve věku 15–19 let zjistili, že je pro ně Praha nejatraktivnější. V tomto případě proto mohu souhlasit s tím, že lidé do 30 let jsou prourbánně zaměřeni, tzn. že chtějí žít v metropolích, takový způsob života je pro ně velmi atraktivní.

Dalším důležitým zjištěním je také to, že si velká část respondentů, a to v rozsahu 40-50 %, přeje žít, bydlet a pracovat ve městě, o bydlení na vesnici je jenom velmi malý zájem. Podobně se vyjádřil také Jeřábek (2003). Naproti tomu mé výsledky potvrzující zájem adolescentů žít ve městě jsou v rozporu s výzkumnými závěry Slavíka et al. (2008), který naopak identifikoval, že mladí studenti preferují vesnické oblasti. Můj výzkum však tuto skutečnost nepotvrdil.

V České republice nebylo doposud realizováno příliš mnoho závěrečných prací zabývajících se sídelními preferencemi u studentů středních škol. Zmínit lze diplomovou práci Cigošové (2017), která zjišťovala sídelní preference u studentů vysokých škol. Také v tomto případě se lze shodnout na tom, že mladí lidé preferují město, jde jim zejména o bydlení ve větších městech (nad 50 tis. obyvatel). I to je v souladu s našimi zjištěními. Mohu proto potvrdit, že k preferované oblasti mezi mladými patří zejména Praha, nepreferovanými oblastmi jsou zejména Ústecko a Ostravsko.

Na podkladě získaných údajů se lze oprávněně domnívat, že pro mladé lidi jsou důležité zejména ty oblasti, kde mohou najít lepší pracovní uplatnění, kde se nalézá vyšší úroveň občanské vybavenosti, kde mohou najít více zábavních podniků pro smysluplné trávení volného času. Zejména pak pracovní uplatnění dnes venkov nemůže adekvátně nabídnout. Často se také venkovské oblasti vyznačují nižšími mzdami než ve větších městech za stejný pracovní výkon. Aby bylo možno mladé lidi udržet na venkově, bylo by nejdůležitější jim nabídnout možnost vhodného pracovního uplatnění, např. mohl by jim být nabídnut náborový příspěvek, který by je zde více udržel. Je také důležitá komunikace s mladými lidmi, aby se cítili již od dětství ztotožnění s daným místem.

Závěr

Mohu tvrdit, že tato bakalářská práce obsahuje velké množství teoretických a praktických informací týkající se preferencí sídel mladých lidí a zdůvodnění, proč určité státy, města a prostředí preferují před jinými. Velký důraz byl přitom kladen na zpracování praktické části práce. Jednalo se sice o náročnější sběr dat, protože jsme do výzkumného vzorku zařadili studenty tří měst (Berouna, Kutné Hory a Rakovníka), jejich celkový počet docílil hodnoty 325 respondentů. Získané údaje odrážejí dnešní pohled života mladých lidí, kteří se pomalu, ale jistě připravují na každodenní reálný život v České republice nebo i v jiné zemi světa.

Hlavním cílem této bakalářské práce byl průzkum sídelních a regionálních preferencí vybranými žáky gymnázií ze tří měst Středočeského kraje. Zjištěno mělo být např. to, v jakém typu obcí (vesnice/město) mají respondenti zájem v budoucnu bydlet, zda preferují menší a vesnické obce, zda naopak města, jaké faktory je ovlivňují apod.

Teoretická část předložila základní teoretické poznatky pojednávající o vývojovém období adolescence a zejména pak informace o sídelních a regionálních preferencích. Na to jsem navázal vlastním dotazníkovým šetřením, z něhož vyplynuly příslušné závěry. Ukázalo se, že respondenti nejvíce pravidelně navštěvují Prahu, pak jsou to také města v blízkosti místa jejich aktuálního pobytu. Ze zahraniční návštěvnosti dominují zde okolní státy, jako Slovensko, Rakousko a Maďarsko, a dovolenkové destinace – Chorvatsko a Itálie.

Výsledky také ukazují, že většina žáků plánuje studovat v České republice, jenom minimální počet respondentů preferuje studium na vysoké škole v zahraničí (Bratislava, Vídeň, Londýn, příp. jiné).

U možných důvodů odstěhování jsem zaregistroval, že velká část studentů by se teoreticky odstěhovala za studiem a za prací. Menší část by se odstěhovala kvůli sňatku nebo za partnerem a lepším bydlením.

U sídelních a regionálních preferencí a nepreferencí, které poukazují na výběr obce či města, kde by chtěli respondenti žít a pracovat, jsem zjistil, že by dotázaní studenti nejvíce upřednostnili rodinný dům v nové části města. Většina studentů by si přála v budoucnu žít a pracovat ve velkoměstě nebo středně velkém městě.

Převážná část respondentů preferuje pro svůj budoucí život město Praha. Důvody jsou zejména možnosti pracovního uplatnění a dobrá úroveň občanského vybavení. Pak by se jednalo o města nacházející se v okolí místa aktuálního pobytu nebo přímo město, kde nyní žijí. Je patrné, že vzdálenost od nynějšího bydliště je pro budoucí život každého respondenta nepřijatelná.

Na závěr bakalářské práce byly výsledky zde zjištěné porovnány s jinými výzkumy a navrženo několik doporučení, jak zabránit dalšímu odchodu mladých lidí z menších a vesnických obcí.

Smyslem mé práce byla možnost stabilizace venkovských oblastí, ale po provedeném průzkumu u oslovených respondentů jsem došel k jednoznačnému závěru, že oživení venkova, je v dnešní době velmi problematické, vzhledem k tomu, že nemůže v žádném případě nabídnout lidem takové možnosti a výhody, které nabízejí města nebo jejich satelitní části.

Důkazem toho je mnou provedený průzkum a odpovědi respondentů, kteří moji domněnku potvrdili.

Seznam použitých zdrojů

- Bartnicka, M. (1987). Preferencje mieszkaniowe warszawskich studentów – studium z geografii percepcji. *Przegląd geograficzny*, 59(4), 543-560.
- Binek, J. et al (2007). *Venkovský prostor a jeho oživení*. Brno, Česko: Georgetown.
- Blažek, J., & Uhlíř, D. (2011). *Teorie regionálního rozvoje: nástin, kritika, implikace* (2. přeprac. a rozš. vyd.). Praha, Česko: Karolinum.
- Burcin, B., Drbohlav, D., & Kučera, T. (2008). Možnosti migračního řešení perspektivního úbytku a demografického stárnutí obyvatelstva České republiky. *Sociologický časopis*, 44(4), 653-682.
- Cigošová, A. (2017). *Ideální místo k bydlení v České republice: Preference vysokoškolských studentů geografie. Diplomová práce*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Čadil, J. (2010). *Regionální ekonomie: teorie a aplikace*. Praha, Česko: C. H. Beck.
- Čermák, Z. (2001). Vývoj migrační mobility v devadesátých letech v České republice. In: Hampl, M. et al. *Regionální vývoj: specifika české transformace, evropská integrace a obecná teorie*. Praha, Česko: Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, 87-98.
- Drbohlav, D. (1989). *Migrační motivace, regionální a sídelní preference obyvatelstva*. Praha, Česko: Univerzita Karlova.
- Drbohlav, D. (1990a). Podněty behaviorální geografie ve struktuře geografického výzkumu. *Sborník ČSGS*, 95(4), 298-307.
- Drbohlav, D. (1990b). Důvody regionálních a sídelních preferencí obyvatelstva ČR. *Sborník ČSGS*, 95(1), 13-29.
- Drbohlav, D. (1991). Mentální mapa ČSFR. *Sborník ČSGS*, 91(3), 163-176.
- Drbohlav, D. (1993). Behaviorální přístup v geografii. In: Sýkora, L. et al. *Teoretické přístupy a vybrané problémy v současné geografii*. Praha, Česko: Univerzita Karlova, 30-41.
- Drbohlav, D. (1995). Behaviorální geografie aneb snaha více poznat a porozumění chování člověka v prostoru a čase. In: Gardavský, V. et al. *Otázky geografie 3*. Praha, Česko: Česká geografická společnost, 5-23.
- Hlad'o, P. (2012). *Profesní orientace adolescentů: poznatky z teorií a výzkumů*. Brno, Česko: Konvoj.
- Hlubinková, Z. et al. (2008). *Psychologie a sociologie ekonomického chování*. Praha, Česko: Grada.
- Hrdlička, M. (1983). Preference sídelních prostorů Čech. *Demografie*, 25(1), 48-58.
- Chludilová, I. (2006). První a druhá demografická revoluce. *SOCIOweb: Sociologický webzín*, 2003(3), 2. Dostupné z http://www.socioweb.cz/upl/editorial/download/104_SOCIOweb_3_2003.pdf
- Illner, M. (1990). K přitažlivosti městských a venkovských sídel v Československu. In: Ryšavý, Z. et al. *Problémy rozvoje venkovského osídlení malých a středně velkých měst Československa a jejich demografické struktury*. Praha, Česko: ČSDS, 58-60.

- Illner, M., & Vajdová, Z. (1992). Územní preference obyvatel ČR – Praha a jih republiky jsou v čele žebříčku. *Data & Fakta*, 1992(9), 1-4.
- Ira, V. (2004). „City in the mind“: behaviorálno-geografické hodnotenie kvality života. *Geografické štúdie*, 12, s. 46-52.
- Ivan, I., & Tvrđý, L. (2008). Sociodemografické faktory ovlivňující vzdálenost migrace a její vývoj. *Regionální studia*, 2008(1), 2-8. Dostupné z http://accendo.cz/wp-content/uploads/2008_RS.pdf
- Jandourek, J. (2008). *Průvodce sociologií*. Praha, Česko: Grada.
- Jeřábek, M. (2003). Kde byste nejradyji bydleli? *Centrum pro výzkum veřejného mínění*. Dostupné z https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a326/f9/100238s_or30627.pdf
- Kollár, D. (2008). Subjektívne aspekty kvality života: percepčia miest základných životných funkcií obyvateľov Slovenska. In: Ira, V. et al. *Ludia, geografické prostredie a kvalita života: Geographia Slovaca*, 25, 85-96.
- Kotačka, L. (1972). *Vývoj a formy urbanizace ve světle výzkumu preference sídel*. Praha, Česko: Výzkumný ústav výstavby a architektury.
- Kučera, M., & Fialová, L. (1996). *Demografické chování obyvatelstva České republiky během přeměny společnosti po roce 1989*. Praha, Česko: Sociologický ústav AV ČR.
- Lux, M. et al. (2006). *Jak dobře investovat do bydlení*. Praha, Česko: Sociologické nakladatelství (SLON).
- Lux, M., & Sunega, P. (2007). Vliv podmínek bydlení na zamýšlenou migraci české populace za prací. *Sociologický časopis*, 43(2), 305-332.
- Macek, P. (2003). *Adolescence*. Praha, Česko: Portál.
- Mikeszová, M. (2006). „Jak se lidé stěhují v rámci České republiky aneb vnitřní migrace v České republice ve srovnání s jinými evropskými zeměmi.“ *SOCIOweb: Sociologický webzín*, 2006(5), 4-6. Dostupné z http://www.socioweb.cz/upl/editorial/download/129_socioweb%25205-06%2520cely%25201.pdf
- Mrklasová, M. (1988). Migrační a sídelní preference ústeckých středoškoláků. *Demografie*, 28(4), 323-328.
- Nielsen Sobotková, V. (2014). *Rizikové a antisociální chování v adolescenci*. Praha, Česko: Grada.
- Opletalová, L. (2009). Sociální soudržnost malých měst. *SOCIOweb: Sociologický webzín*, 2009(2), 11-13. Dostupné z http://www.socioweb.cz/upl/editorial/download/163_SOCIOweb_02_2009.pdf
- Ouředníček, M. (2000). Teorie stádií vývoje měst a diferenciální urbanizace. *Geografie – Sborník České geografické společnosti*, 105(4), 361-369. Dostupné z http://urrlab.cz/sites/default/files/ourednicek_m._2000_teorie_stadii_vyvoje_mest_a_diferencialni_urbanizace.pdf
- Ouředníček, M. (2008). *Suburbanizace.cz*. Praha, Česko: Univerzita Karlova v Praze.
- Ouředníček, M. et al. (2013). *Sub Urbs: krajina, sídla a lidé*. Praha, Česko: Academia.

- Plasová, R. (2007). Životní hodnoty adolescentů. *Učitel'ské noviny*, 2007(47). Dostupné z <http://www.ucitelskenoviny.cz/?archiv&clanek=2399&PHPSESSID=0f25f5ca>
- Preissová Krejčí, A., & Čadová, L. (2006). Hodnotové orientace a životní postoje současných adolescentů. *Paidagógos*, 2006(1). Dostupné z <http://www.paidagogos.net/issues/2006/1/1/article.html>.
- Rychtaříková, J. (1997). Nechci této společnosti namlouvat, že se nic neděje. *Demografie*, 39(4), 267-268.
- Sedláková, M. (2004). *Vybrané kapitoly z kognitivní psychologie: mentální reprezentace a mentální modely*. Praha, Česko: Grada.
- Siwek, T. (1988). Území Československa očima studentů geografie. *Sborník ČSGS*, 93(1), 31-37.
- Slavík, V., Grác, R., & Kurta, T. (2008). Sídelné a regionálne preferencie žiakov stredných škol v Skalici v roku 2007. *Geographia Cassoviensiss II*, 2008(1), 157-162.
- Ślodyczyk, J. (1984). „Mapy mentalne“ a ich zastosowanie w badaniach geograficznych. *Czasopismo geograficzne*, 55(1), 73-87.
- Srb, V. (1991), Druhá demografická revoluce. *Demografie*, 33(4), 336-337.
- Sun Joo, Y. (2018). *Mechanisms of the Neighborhood Effect: Why Growing Up in Disadvantaged Neighborhoods Affects Children's Educational Outcomes*. Madison, WI, USA: University of Wisconsin.
- Sýkora, L., & Muliček, O. (2012). Urbanizace a suburbanizace v Česku na počátku 21. století. *Urbanismus a územní rozvoj*, 15(5), 27-38.
- Sýkora, L., & Posová, D. (2011). Formy urbanizace: kritické zhodnocení modelu stádií vývoje měst a návrh alternativní metody klasifikace forem urbanizace. *Geografie*, 116(1), 1-22.
- Šašek, M. (2013). *Migrace obyvatelstva v České republice a regionální rozvoj*. Ústí nad Labem, Česko: Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem.
- Štefánková, M., & Drbohlav, D. (2014). „Zlatá Praha“, „Zaslíbený jih“ a to ostatní...? Regionální a sídelní preference obyvatelstva Česka. *Geografie*, 119(3), 218-239.
- Trpišovská, D., & Vacínová, M. (2007). *Sociální psychologie: vybraná témata*. Praha, Česko: Univerzita Jana Amose Komenského Praha.
- Vágnerová, M. (2005). *Vývojová psychologie I.: dětství a dospívání*. Praha, Česko: Karolinum.
- Vágnerová, M. (2012). *Vývojová psychologie: dětství a dospívání* (2. dopl. a přeprac. vyd.). Praha, Česko: Karolinum.
- Vávra, J. (2010) Jedinec a místo, jedinec v místě, jedinec prostřednictvím místa. *Geografie*, 115(4), 461-478.
- Wernerová, M. (2008). Percepce atraktivity a image krajských měst v Česku na příkladu vysokoškolských studentů z Českých Budějovic a Ústí nad Labem. *Geografie – Sborník ČSGS*, 113(1), 20-33.

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Charakteristika respondentů dle pohlaví a věku	30
Tabulka č. 2: Charakteristika respondentů dle pohlaví a místa trvalého bydliště	31
Tabulka č. 3: Místo zamýšleného studia respondentů na vysoké škole v budoucnu	37
Tabulka č. 4: Průměr spokojenosti respondentů s možnostmi a zařízeními	39
Tabulka č. 5: Pravděpodobnost neodstěhování se ze současného bydliště za předpokladu vzniku nepředvídatelných okolností	40

Seznam příloh

Příloha A: Dotazník pro respondenty – studenty středních škol

Příloha A: Dotazník pro respondenty – studenty středních škol

Vážení studenti,

rád bych Vás touto cestou požádal o vyplnění následujícího dotazníku, který poslouží výhradně pro účely mé bakalářské práce s názvem „Odchod mladých lidí z venkova a možnosti jejich stabilizace“. Vaším úkolem bude odpovědět na následující otázky. Označte prosím jednu z nabízených odpovědí, příp. ji doplňte, pokud není uvedeno jinak. Nezabere Vám to více než pár minut času. Dotazník je zcela anonymní, nemusíte se proto obávat zneužití Vámi poskytnutých dat.

Děkuji předem za čas, který strávíte vyplňováním tohoto dotazníku.

1. Jak často ses za dobu svého života stěhoval/a z jedné obce do druhé?

- a) ani jednou
- b) jednou
- c) dvakrát
- d) třikrát
- e) alespoň čtyřikrát

2. Jak často ses za dobu svého života stěhoval/a v rámci obce/města, kde nyní bydlíš?

- a) ani jednou
- b) jednou
- c) dvakrát
- d) třikrát
- e) alespoň čtyřikrát

3. Kolik let již bydlíš v současné obci/městu?

- a) od narození
- b) maximálně 1 rok
- c) 2-5 let
- d) alespoň 6 let a více, ale ne od narození
- e) alespoň čtyřikrát

4. Uved' obce/města, ve kterých jsi pobýval/a dříve (uspořádej chronologicky) a také uved' důvody odstěhování se z nich (vybírej z těchto možností: změna pracoviště – přiblížení se k pracovišti – studium – zdravotní důvody – sňatek – rozvod – bytové důvody – následování rodinného příslušníka – můžeš uvést jiný důvod). Těch důvodů může být i více, nemusí být jenom jeden.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. Uved' za pomoci pětistupňové škály, jak jsi spokojen/a s jednotlivými zařízeními a oblastmi. Vybírej z této číselné škály: 0 = dané zařízení zcela chybí až po 5 = jsem maximálně spokojen/a

Kvalita bydlení
Možnosti vzdělávání (ZŠ)
Možnosti vzdělávání (SŠ)
Možnosti vzdělávání (VŠ)
Pracovní možnosti
Zdravotní péče
Doprava v rámci města
Dopravní spojení s okolím
Životní prostředí
Kulturní možnosti
Možnost sportovat
Jiné:

6. V případě, že by došlo ke vzniku nepředvídatelných okolností, zůstal/a bys nadále bydlet v dané obci?

- a) určitě ano
- b) přemýšlel/a jsem o odstěhování, ale ještě nejsem rozhodnutý/a
- c) nevím, nepřemýšlel/a jsem o tom
- d) určitě se chci odstěhovat, ale zatím nevím kdy a kam
- e) určitě se přestěhuji, uved' kdy a kam:

7. Máš v plánu se odstěhovat z obce? Pokud ano, jaké důvody Tě k tomu vedou (vybírej z těchto možností: změna pracoviště – přiblížení se k pracovišti – studium – zdravotní důvody – sňatek – rozvod – bytové důvody – následování rodinného příslušníka – můžeš uvést jiný důvod).

.....
.....
.....

8. Jak často o víkendech odjíždíš z místa svého bydliště?

- a) pravidelně
- b) pouze občas
- c) pouze výjimečně

9. Jak často o prázdninách odjíždíš z místa svého bydliště?

- a) pravidelně
- b) pouze občas
- c) pouze výjimečně

10. Uved' region, město, lokalitu v České republice, kterou jsi navštívil/a méně než dvakrát. Počet není stanoven.

.....
.....

11. Uved' region, město, lokalitu v České republice, kterou jsi navštívil/a více než dvakrát. Počet není stanoven.

.....
.....

12. Uved' region, město, lokalitu v České republice, kterou navštěvuješ pravidelně. Počet není stanoven.

.....
.....

13. Uved' region, město, stát v zahraničí, které jsi již navštívil/a. Uved' zároveň, kolikrát to již bylo. Počet není stanoven.

.....
.....

14. Uved' celkem 5 měst, obcí nebo regionů v České republice, kde bys v budoucnu chtěl/a žít. Uved' také důvod, proč jsi vybral/a právě tato místa.

.....
.....
.....

15. Uved' také 5 zahraničních států a měst, kde bys v budoucnu chtěl/a žít, pokud plánuješ po střední škole pobývat v zahraničí. Uved' také důvod, proč jsi vybral/a tyto státy.

.....
.....
.....

16. V jak velkém městě bys chtěl/a žít?

- a) velkoměsto (nad 100 tis. obyvatel)
- b) středně velké město (20-100 tis. obyvatel)
- c) malé město (do 20 tis.) v blízkosti velkoměsta
- d) malé město (do 20 tis.) mimo dosah velkoměsta
- e) suburbánní obec v blízkosti velkoměsta
- f) vesnická obec v blízkosti středního nebo malého města
- g) vesnická obec
- h) jiné:

17. V jak velkém městě bys chtěl/a pracovat?

- a) velkoměsto (nad 100 tis. obyvatel)
- b) středně velké město (20-100 tis. obyvatel)
- c) malé město (do 20 tis.) v blízkosti velkoměsta
- d) malé město (do 20 tis.) mimo dosah velkoměsta
- e) suburbánní obec v blízkosti velkoměsta
- f) vesnická obec v blízkosti středního nebo malého města
- g) vesnická obec
- h) jiné:

18. V jakém prostředí bys chtěl/a trvale bydlet?

- a) bytový dům v historické části města
- b) rodinný dům v historické části města
- c) sídliště
- d) rodinný dům v nové části města
- e) rodinný dům v zázemí města (suburbánní obec)
- f) rodinný dům na vesnici
- g) bytový dům na vesnici
- h) samota
- i) jiné:

19. Uveď celkem 5 měst, obcí nebo regionů v České republice, kde bys v budoucnu v žádném případě nechtěl/a žít a pracovat. Uveď také důvod, proč jsi vybral/a právě tato místa.

.....
.....
.....

20. Uveď také 5 míst, obcí nebo regionů v zahraničí, kde bys v žádném případě nechtěl/a žít a pracovat, pokud plánuješ po dostudování na střední škole žít v zahraničí. Uveď také důvod, proč jsi vybral/a právě tyto státy.

.....
.....
.....

Na závěr Tě ještě poprosím o vyplnění několika identifikačních otázek.

21. Jakého jsi pohlaví?

- a) žena
- b) muž

22. Uveď prosím svůj věk.

.....

23. Kde v současnosti bydlíš?

- a) ve městě, uveď:
- b) v menší obci, uveď:

24. Kde se nachází Tvoje škola?

- a) v místě, kde nyní bydlím
- b) mimo mé současné bydliště, do školy každý den dojíždím
- c) mimo mé současné bydliště, přes týden bydlím na internátě

25. Jaký ročník v současnosti navštěvuješ?

- a) 2. ročník
- b) 3. ročník
- c) 4. ročník

26. V jakém městě navštěvuješ střední školu?

- a) Beroun
- b) Kutná Hora
- c) Rakovník

27. Plánuješ pokračovat ve studiu na vysoké škole?

- a) Ano, uveď město (ČR, zahraničí), může jich být více:
-
- b) Ne

Děkuji Ti za čas a ochotu při vyplňování tohoto dotazníku.

Abstrakt

Kalivoda, K. (2020). *Odchod mladých lidí z venkova a možnosti jejich stabilizace* (Bakalářská práce), Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta ekonomická, Česko.

Cílem bakalářské práce byl průzkum sídelních a regionálních preferencí středoškoláků ve Středočeském kraji. Zabýval jsem se názory mnou oslovených respondentů na otázky zakotvené v dotazníku. Poté jsem se věnoval objasnění základních termínů a výzkumům, které již byly v minulosti realizovány. Využil jsem materiály autorů, zabývajících se problematikou pohybu obyvatelstva např. – Mikeszová, Ouředníček, Šašek, Tvrdý, Sýkora. Obsahem praktické části bylo oslovení respondentů, zpracování a vyhodnocení dotazníků. Výsledky průzkumu mě utvrdily v přesvědčení, že mladí lidé (středoškoláci) mají zájem žít, pracovat a zakládat rodiny v městských aglomeracích. V závěru práce byly zjištěné výsledky porovnány s výzkumy a navrženo několik doporučení, jak zamezit odchodu mladých lidí.

Klíčová slova: adolescence, urbanizace, suburbanizace

Abstract

Kalivoda, K. (2020). *Leaving young people from the countryside and possibilities of their stabilization* (Bachelor Thesis). University of West Bohemia, Faculty of Economics, Czech Republic.

The aim of the bachelor thesis was to survey the settlement and regional preferences of high school students in the Central Bohemian Region. I did some research regarding the opinions of addressed respondents on the questions, embedded in the questionnaire.

Then I focused on clarifying the basic terms and research that has been realized in the past. I made use of the materials provided by authors, who investigated the obstacles connected to the population movement – for example Mikeszová, Ouředníček, Šásek, Tvrdý, Sýkora. The content of the practical part was addressing the respondents, and then analysing and evaluation of questionnaires. The results of the survey confirmed my belief, that young people (high school students) prefer living, working and starting families in urban areas. At the end of the work, the results were compared with research and several recommendations were proposed to prevent the departure of young people.

Key words: adolescence, urbanization, suburbanization